SUPO

Kansallisen turvallisuuden katsaus 2026

Kyvykäs tiedustelu on Suomen etu

Juha Martelius
Suojelupoliisin päällikkö

Samalla kun kansainvälisessä turvallisuuspolitiikassa kilpailevat keskenään arvot, intressit ja diilit, ei Suomen turvallisuustilanteessa ole näkyvissä uusia myönteisiä käänteitä. Kun Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa päättyy, Suomen turvallisuustilanne mahdollisesti heikkenee entisestään. Venäjän suurvaltatavoitteet eivät katoa, mutta sen nykyhetkellä Ukrainaan sidotut tiedustelu- ja vaikuttamisresurssit vapautuvat käyttöön muualla.

Suomen sijainti Venäjälle elintärkeän Itämeren ja jatkuvasti merkitystään kasvattavan arktisen alueen välissä takaa Venäjän pysyvän kiinnostuksen. Suomi kiinnostaa useita maita paitsi geostrategisen sijaintinsa, myös ulko- ja turvallisuuspoliittisen asemansa ja teknologisen osaamisensa vuoksi. Osana Euroopan unionia ja Natoa sekä halukkaiden koalition aktiivisena jäsenenä Suomi on nykyisellään kokoaan merkittävämpi toimija.

Sodan päätyttyä länsimaat joutuvat harkitsemaan, miten ja millä aikataululla taloudelliset ja poliittiset suhteet Venäjän kanssa palautetaan. Varsin todennäköisesti ne valitsevat suhtautumisessaan Venäjään erilaisia tapoja. Osalla valtioista on toisia merkittävämpiä intressejä niin talous- kuin energiayhteistyön suhteen eivätkä kaikki valtiot jaa täysin samankaltaista uhkakuvaa. Keskeistä on suhtautuminen Venäjää vastaan suunnattujen pakotteiden jatkamiseen sodan jälkeen. Äkillinen ja harkitsematon luopuminen pakotteista nopeuttaisi Venäjän talouden elpymistä ja siten lisäisi sen tavoittelemia sotilaalliseen varustautumiseen käytettävissä olevia varoja.

Tiedustelutiedon merkitys korostuukin yhä voimakkaammin nykyisessä epävarmuuden ajassa. Suojelupoliisi tuottaa valtiojohdolle tietoa, jotta se pystyy tekemään kansallista turvallisuutta suojaavia ja Suomen tulevaisuutta määritteleviä ulko- ja turvallisuuspoliittisia päätöksiä parhaan saatavissa olevan tiedon varassa. Tällaisen tiedon hankkiminen maailmalta vaatii suojelupoliisilta sekä jatkuvaa vuoropuhelua tiedon tarvitsijoiden kanssa että rohkeutta kokeilla ennakkoluulottomasti uutta ja kehittää omia suorituskykyjään.

Maailma ei jakaudu vain liittolaisiin ja vihollisiin vaan turvallisuuspolitiikassa on yhä enemmän harmaan sävyjä. Tiedustelu ei voi keskittyä vain Venäjän ja Kiinan aiheuttamaan uhkaan, koska yhä useampi maa toimii eri tilanteissa eri tavoin sen mukaan, mikä tuo milloinkin suurimman hyödyn. Tämä vaatii myös suojelupoliisilta hyvin laaja-alaista ymmärrystä Suomenkin turvallisuuteen vaikuttavista kehityskuluista eri puolilla maailmaa. Pienen maan turvallisuus- ja tiedustelupalvelulle tilanne korostaa toimivien kansainvälisten kumppanuuksien välttämättömyyttä.

"Valtioiden välistä kamppailua vallasta ja resursseista käydään entistä enemmän yritysten hallitsemalla talouskentällä."

Valtioiden välistä kamppailua vallasta ja resursseista käydään entistä enemmän yritysten hallitsemalla talouden kentällä. Talouden merkitys kansalliselle turvallisuudelle kasvaa, kun valtiot pyrkivät varmistamaan oman asemansa kilpailussa teknologisesta kehityksestä ja sen vaatimista raaka-aineista.

Riippuvuudet energiasta, raaka-aineista, teknologioista sekä toimitus- ja tuotantoketjuista antavat niitä hallitseville suurvalloille vipuvartta muiden maiden painostamiseen. Kansallisen turvallisuuden näkökulmasta on olennaista turvata se, että suomalaiset päättäjät voivat tehdä ulko- ja turvallisuuspoliittisia päätöksiä Suomen ja Euroopan edun näkökulmasta. Suojelupoliisi on jo vahvistanut rooliaan myös taloudellisen turvallisuuden kentällä.

Suomen liittolaismaissa tiedustelulla on pidemmät perinteet ja vakiintuneempi asema kuin Suomessa, jossa tiedustelu on toimialana nuori. Varsinaista tiedustelukulttuuria ei ole vielä valtionhallinnossa laajemmin tai päättäjien keskuudessa riittävästi syntynyt. Suomen verrokkimaissa ollaan asiassa huomattavasti pidemmällä. Esimerkiksi Ruotsissa on tehty parin viime vuoden aikana merkittäviä päätöksiä ja toimenpiteitä niin tiedustelutoiminnan rahoituksen kuin siviilitiedustelun kehittämisen ja sen ohjauksen suhteen. Myös Suomessa tiedustelun asemasta, kyvykkyydestä ja kehittämisestä on syytä käydä jatkuvaa poliittista ja yhteiskunnallista keskustelua. Vahva kansallinen tiedustelukyky on yksi Suomen keskeisistä voimakeinoista epävarmassa maailmassa. ■

Globaali turvallisuus-ympäristö ja Suomi

Suojelupoliisi hankkii, analysoi ja raportoi valtiojohdolle ainutlaatuista tiedustelutietoa kansainvälisestä turvallisuusympäristöstä ja sen vaikutuksista Suomen kansalliselle turvallisuudelle.

Sodan päättyminen ei muuta Venäjän luonnetta

Hyökkäyssota Ukrainassa on heikentänyt Venäjän vaikutusvaltaa. Venäjän imperialistinen ja autoritaarinen luonne näkyy sodan myötä entistä selvemmin.

Jo neljä vuotta jatkunut hyökkäyssota on jättänyt venäläiseen yhteiskuntaan syvän jäljen. Sodankäynnin vaikutukset näkyvät niin yhteiskunnan sisäisessä tilanteessa, taloudessa kuin maan heikentyneessä kansainvälisessä vaikutusvallassa. Lisäksi sota on vahvistanut Venäjän perinteisiä imperialistisia ominaispiirteitä.

Venäläisen maailmankuvan olennainen ydin on, että Venäjä näkee itsensä suurvaltana. Sen yhteiskuntaan ja valtion toimintalogiikkaan on juurtunut käsitys loukatusta, petetystä ja uhatusta suurvallasta. Venäjä katsoo, että suurvaltana sillä on oltava alueellinen puskurivyöhyke ja valtiona suuremmat oikeudet kuin muilla. Se tavoittelee suurvalta-asemaa koska se katsoo, että sillä on siihen oikeus, mutta myös, koska maailma on Venäjän näkökulmasta uhkaava ja haastava. Venäjän käsitys itsestään vaikuttaa siihen, miten se toimii muita valtioita kohtaan.

Hyökkäyssodan taukoaminen tai päättyminen Ukrainassa ei muuta Venäjän pitkäaikaisia suurvaltatavoitteita eikä sen pyrkimyksiä kontrolloida Ukrainaa. Presidentti **Vladimir Putin** on henkilökohtaisesti sitoutunut tavoitteisiinsa Ukrainassa eikä ole valmis luopumaan niistä. Putin haluaa Ukrainan takaisin Venäjän etupiiriin ja Venäjälle myötämielisen hallinnon Kiovaan. Hän haluaa Ukrainan irti lännen vaikutuspiiristä ja haluaa pitää sen sekä Naton että EU:n ulkopuolella.

Vaikka Venäjän strategiset tavoitteet suurvalta-asemasta ovat pitkäaikaisia ja pysyviä, sodan myötä maan hallinnon kyky suunnitella toimintaa pitkäjänteisesti on heikentynyt. Päätökset niin sisä- ja ulkopolitiikan kuin taloudenkin saralla tehdään senhetkisten, välittömien tarpeiden näkökulmasta piittaamatta siitä, että osa niistä todennäköisesti heikentää Venäjän toimintamahdollisuuksia ja pitkäaikaisten strategisten tavoitteiden saavuttamista tulevaisuudessa.

Venäjä on kiristänyt otetta yhteiskunnasta

Hyökkäyssota on ollut vaativa stressitesti Venäjän yhteiskunnalle ja hallinnolle. Toistaiseksi yhteiskunta on säilynyt vakaana ja sopeutunut vallitsevaan tilanteeseen, mutta epävarmuus tulevaisuuden näkymistä on kasvanut yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla.

Sodan aikana valtionhallinto on tiukentanut kontrolliaan yhteiskunnasta. Turvallisuuspalvelu FSB:n rooli yhteiskunnan eri osa-alueilla on laajentunut. Keskushallinto ohjaa yhä voimakkaammin niin median, kulttuurin kuin koulutuksenkin sisältöä.

Digitaalisen tilan murros vahvistaa kontrollia ja osittain myös mahdollistaa sen. Hallinto puuttuu entistä voimakkaammin kansalaisten yksityisen elämän piiriin rajoittamalla ulkomaisten sosiaalisen median sovellusten käyttöä ja tuomalla tilalle omia viestintävälineitä, joiden avulla viranomaiset voivat kerätä laajasti tietoa kansalaisten käyttäytymisestä ja asenteista.

Toisinajattelun tukahduttaminen on sodan aikana kiihtynyt. Kaikki yhteistyö epäystävällisiksi lueteltujen maiden ja varsinkin Ukrainan kanssa joutuu suurennuslasin alle. Poliittisen opposition vainoaminen ulottuu nyt myös valtion rajojen ulkopuolelle. Tarkkojen ohjeiden puuttuessa viranomaiset pyrkivät miellyttämään valtiojohtoa, jolloin vallanpitäjiä kritisoivat tahot päätyvät helposti sortotoimien kohteeksi myös ilman nimenomaisia käskyjä. Henkilöt, joilla on riittävät yhteydet viranomaisiin, pystyvät siirtämään tavoitteidensa esteenä olevia ihmisiä syrjään käyttäen työkaluna rikostutkintoja ja erityisesti korruptiosyytteitä.

Kasvavaa kontrollia ja toisinajattelun tukahduttamista tuetaan ideologialla. Opetussisältö päiväkodeista yliopistoihin noudattaa valittua historiakäsitystä, perustelee Venäjän suurvaltatavoitteita ja edistää isänmaallisuutta.

Veteraanien paluu rintamalta yhteiskuntaan on yksi sodan aiheuttamista haasteista Venäjän hallinnolle ja maan vakaudelle. Vakavien rikosten määrä on Venäjällä rajussa kasvussa, ja veteraanit ovat yksi syy tähän. Kansalaiset ovat huolissaan veteraanien aiheuttamasta rauhattomuudesta, mikä entisestään vaikeuttaa heidän sopeutumistaan takaisin yhteiskuntaan ja kasvattaa syrjäytymisen riskiä. Hallinnon pitää pystyä toisaalta valvomaan veteraaneja esimerkiksi poliittisten liikehdinnän estämiseksi, ja toisaalta pystyä tarjoamaan veteraaneille tukea ja palveluita heikkenevässä taloustilanteessa. →

Venäjän vaikutusvalta maailmalla on heikentynyt

Talous on Venäjän valtiojohdolle väline toteuttaa tavoitteitaan. Viime vuosina talous on valjastettu tukemaan sodankäyntiä Ukrainassa. Länsimaiden asettamilla pakotteilla on vaikutusta, minkä takia Venäjä näkee vaivaa kiertääkseen niitä. Venäjä pyrkii vapautumaan pakotteista tai vähintäänkin estämään uusien pakotteiden asettamisen.

Pakotteiden vuoksi Venäjä on joutunut etsimään uusia markkina-alueita globaalista etelästä. Kiina on Venäjälle suurin sodankäynnin mahdollistaja sekä teknologian tuonnin että energianviennin tulojen vuoksi. Sota on tiivistänyt maiden välisiä suhteita sekä kasvattanut Venäjän riippuvuutta Kiinasta. Osin kyse on länsisuhteiden kylmenemisen aikaansaamasta pakosta, mutta osin myös jo aikaisemmin alkaneesta muutoksesta, jolle sota ja länsimaiden asettamat

"Hyökkäyssodan taukoaminen tai päättyminen ei muuta Venäjän pitkäaikaisia suurvaltatavoitteita."

pakotteet ovat antaneet vauhtia. Ohentuneet yhteydet länteen ja keskinäisistä riippuvuuksista irrottautuminen ovat pienentäneet Venäjän vaikuttamisen vipuvarsia. Taloudellisesti heikentynyt Venäjä ei ole yhtä kiinnostava kumppani kuin ennen. Taloustilanne asettaa rajoja muun muassa vaikutusvallan kasvattamiselle Afrikassa, sillä Venäjällä on rajalliset mahdollisuudet esimerkiksi investointeihin.

Venäjä ei kuitenkaan ole eristyksissä. Se pystyy ulkopolitiikassaan vetoamaan valtioihin ja yleisöihin globaalissa etelässä. Tämä tarkoittaa yhteistyötä, kaupankäyntiä, diplomaattista tukea – ja siten toimintaedellytyksiä Venäjän nykyhallinnolle. Kun länsimaat ovat vähentäneet läsnäoloaan esimerkiksi Afrikan valtioissa, Venäjä olisi halukas täyttämään valtatyhjiötä. Toisaalta Kiinalla on samoja tavoitteita ja merkittävästi enemmän resursseja käytettävissään.

Samalla kun Venäjä on kyennyt käymään Ukrainassa pitkäjänteistä kulutussotaa ja näyttänyt valmiutensa sotilaalliseen voimankäyttöön alueellisesti, on sota heikentänyt Venäjän uskottavuutta liittolaisena. Venäjän luotettavuus sotatarvikkeiden toimittajana on murenemassa, sillä maa tarvitsee kaiken materiaalin sodankäyntiin Ukrainassa. Lisäksi Venäjä ei ole kyennyt takaamaan tukemiensa hallintojen asemaa, kuten esimerkiksi Syyriassa, tai täyttämään antamiaan lupauksia turvatakuista, kuten esimerkiksi Armeniassa, sillä valtion resurssit on keskitetty Ukrainaan.

Venäjällä on halua palauttaa länsisuhteet sodan jälkeen

Hyökkäyssodan takia Venäjän ja Suomen suhteet muuttuivat nopeasti ja perustavanlaatuisella tavalla. Suomi reagoi aggressioon yhdessä sekä sen läntiseen viiteryhmään kuuluvien maiden kanssa että omilla toimenpiteillään. Niiden tavoitteena on pakottaa Venäjä lopettamaan hyökkäyksensä sekä vahvistaa Suomen kansallista turvallisuutta ja maanpuolustusta. Venäjä on tulkinnut nämä toimet vihamielisiksi ja ilmaissut sen informaatiovaikuttamisessaan. Venäjän vastapakotteet, yritysten omaisuuden haltuunotot ja muutokset rajavalvonnassa ovat kohdistuneet Suomeen.

Kun taistelut Ukrainassa päättyvät, Venäjä pyrkii todennäköisesti palauttamaan suhteensa länteen ja myös Suomeen. Venäjä voi kehystää yhteyksien uudelleenrakentamisen siten, että Suomi tarvitsee Venäjää muun muassa taloudellisista syistä. Yhteistyöhalukkuus ei kuitenkaan kumoa Venäjälle ominaisia suurvaltapiirteitä eikä sen julistamaa vastakkainasettelua lännen kanssa. Venäjän suurvaltatavoitteet eivät myöskään johdu yksin presidentti Vladimir Putinista. Hänen seuraajansa todennäköisesti jatkaa samaa ulkopoliittista linjaa.

Vaikka myönteistä kehitystä suhteissa tapahtuisi, Suomen ja Venäjän naapuruussuhde ei palaudu samanlaiseksi kuin se oli ennen hyökkäyssotaa. Venäjän ennestään heikko demokratia- ja oikeusvaltiokehitys sekä yhteiskunnan avoimuus ovat sodan aikana ottaneet reippaita taka-askeleita, mikä vähentää sen houkuttelevuutta yhteistyökumppanina ja sijoituskohteena.

Luottamuksen palautuminen Venäjään vaatii aikaa ja ennen kaikkea näyttöä siitä, että Venäjä on luopunut politiikasta, joka pitää sen naapurivaltioiden itsemääräämisoikeutta ja turvallisuutta toisarvoisina kysymyksinä. ■

Jännitteet Itämerellä ovat koholla

Venäjä ei halua vaarantaa merenkulkunsa vapautta Itämerellä. Merihätä- tai onnettomuustilanteissa on olemassa riski eri osapuolten väärintulkinnoista, kun rantavaltiot suojaavat omia intressejään.

Venäjä on osoittanut viime vuosina aggressiivisuutensa käyttämällä sotilaallista voimaa Ukrainassa ja tekemällä sabotaasi-iskuja Euroopassa. Venäjän keinovalikoima laaja-alaisessa vaikuttamisessa on mittava. Siksi Venäjän toiminnasta ja kyvykkyydestä on saattanut syntyä julkisuudessa jopa harhaanjohtava kuva. Todellisuudessa Venäjä ei ole kaikkivoipa, vaan kohdistaa resurssinsa omia etujaan eniten edistävään toimintaan.

Suomen turvallisuusympäristössä valokeilaan on viime aikoina noussut erityisesti Itämeri. Useat merenalaiseen infrastruktuuriin kohdistuneet vauriot ovat kasvattaneet jännitteitä alueella ja lisänneet sotilaallista läsnäoloa. Itämeren merenkulku kosketaa kiinteästi alueen rantavaltioita, ja merialueella on usealle maalle tärkeää merenalaista infrastruktuuria.

Verrattain matalasta Itämerestä on viime vuosina tullut aiempaa vilkasliikenteisempi ja infrastruktuurin määrältään ahtaampi. Laivaliikenteen määrä on kasvanut ja aluksia on entistä useammasta lippuvaltiosta. Lippuvaltiolla tarkoitetaan aluksen rekisteröityä kansallisuutta. Samaan aikaan Itämeren tietoliikennekaapeleiden määrä on kaksinkertaistunut muutaman vuoden aikana. Itämeren kokoa kuvaa hyvin se, että esimerkiksi tiheäliikenteisessä Tanskan salmessa syvyys on matalimmillaan vain 20 metriä.

Venäjän varjolaivasto jatkaa edelleen purjehtimistaan Itämerellä. Varjolaivaston alukset ovat hyvin huonokuntoisia ja alusten laitteisto on monesti puutteellista. Tämä yhdistettynä pohjoisen koviin sääolosuhteisiin ja niihin tottumattomiin miehistöihin kohottaa riskiä Itämerellä tapahtuville onnettomuuksille. Myös satelliittinavigoinnin häiriöt nostavat riskiä navigointivirheille ja jopa alusten yhteentörmäyksille.

VENÄJÄN VARJOLAIVASTO
Länsimaiden asettamien pakotteiden kiertämiseen käytettäviä aluksia, jotka kuljettavat öljyä tai nesteytettyä maakaasua. Aluksilla on erilaisia peiteltyjä ja muuttuvia omistajuus- sekä vakuutusjärjestelyjä. Alukset ovat yleensä vanhoja ja heikkokuntoisia.

Itämeri on Venäjän väylä länteen

Venäjälle Itämeri on elintärkeä, koska sen varjolaivasto kuljettaa Itämeren kautta öljyä, joka on Venäjän talouden kivijalka ja jolla maa rahoittaa sodankäyntiään Ukrainassa. Suojelupoliisin arvion mukaan Venäjä pyrkii turvaamaan kaikin keinoin mahdollisuutensa vapaaseen merenkulkuun eikä maa ota vapaaehtoisesti riskejä, jotka voisivat johtaa merenkulun vapauksien heikkenemiseen. Venäjälle Itämeri on väylä länteen myös pinnan alla: valtaosa Venäjän länteen suuntautuvasta verkkoliikenteestä kulkee nimenomaan Itämeren kaapeleita pitkin.

Myös länsimaat haluavat suojata omia vapauksiaan toimia alueella. Rantavaltiot ovat valmiina reagoimaan herkästi kaikkeen, mikä voi uhata niiden kriittistä infrastruktuuria ja merenkulkua. Useasti toistettu toteamus Suomen logistisesta asemasta →

saarena näyttäytyy entistä tärkeämpänä: Suomi ei kykene korvaamaan merilogistiikan valtavaa volyymiä muilla kuljetusmuodoilla Ruotsin kautta. Suomen intresseissä on, ettei Itämerellä tapahdu sellaisia muutoksia, jotka vaarantaisivat huoltovarmuuttamme. Toisaalta esimerkiksi Suomen verkkoyhteydet Eurooppaan ovat hyvin vikasietoisia. Useatkin samanaikaiset kaapelihäiriöt aiheuttavat korkeintaan yhteyksien hidastumista.

Kaapelivauriot ovat olleet tavanomaisia Itämerellä vuosikymmeniä

Merenalaisen infrastruktuurin vaurioituminen Itämerellä on saanut paljon julkisuutta viime aikoina, mutta kyse ei ole harvinaisesta ilmiöstä. Laivojen ankkurit ovat aiheuttaneet kaapelivaurioita Itämerellä tasaisesti koko 2000-luvun ajan, vaikka tapaukset eivät ole nousseet uutisiin. Vauriot ovat tapahtuneet pääasiassa syys- ja talvikuukausina. Tilastollisesti viime vuosien vauriotapausten määrä on Itämerelle varsin tavanomainen. Infrastruktuurin lisääntyminen on kuitenkin johtanut siihen, että yksittäisissä tapauksissa vaurioituu helposti enemmän kaapeleita.

Infrastruktuurivaurioiden toistuvuuden perusteella ei pysty tekemään johtopäätöksiä tahallisuudesta tai mahdollisesta valtiollisesta vaikuttamisesta, vaan kaikki tapaukset on tutkittava erikseen. Valtiollisella vaikuttamistoiminnalla on aina tavoite, syy ja jokin hyöty tekijälle. Pelkästään hämmennyksen aiheuttaminen ei ole peruste riskialttiille toiminnalle, jonka seuraukset ovat olleet kielteisiä myös Venäjälle. Viime vuosien ankkurienlaahauksissa on vaurioitunut länsimaiden lisäksi Venäjän omaa merenalaista infrastruktuuria.

Merikaapeleiden kaltaisille vauriotapauksille on tyypillistä, että valtiollisen toiminnan aukottomasti pois sulkevia todisteita on vaikea löytää. Venäjän vaikuttamistoiminnan tunnistaminen tai todentaminen ei ole lähtökohtaisesti kuitenkaan poikkeuksellisen vaikeaa, ja sitä on länsimaissa pysytty tekemään. Läntinen tiedusteluyhteisö on esimerkiksi kyennyt johdonmukaisesti tunnistamaan ja nimeämään Venäjän sabotaasitoiminnan, kun iskuja on tapahtunut manner-Euroopassa.

Kiristynyt tilanne voi johtaa väärintulkintoihin

Yhteistyö länsimaiden ja Venäjän välillä on ajettu alas, mikä näkyy myös Itämereen liittyvässä yhteydenpidossa. Nykyiseen Itämeren tilanteeseen liittyy suuri riski toisten toimien väärintulkinnoille.

Merenkulun vapauteen liittyvä epäluulo on kaikissa rantavaltioissa – myös Venäjällä – niin suurta, että sotilaallinen läsnäolo alueella ei todennäköisesti lähitulevaisuudessa vähene. Venäjä pyrkii turvaamaan varjolaivaston aluksia saattamalla niitä laivaston aluksilla sekä sijoittamalla vartijoita aluksille. Huonokuntoiset varjolaivaston alukset liikkuvat Itämerellä vielä pitkään, kun Venäjän toiminta mukautuu sille asetettuihin pakotteisiin. ■

Itämeri on ruuhkainen, pieni ja matala

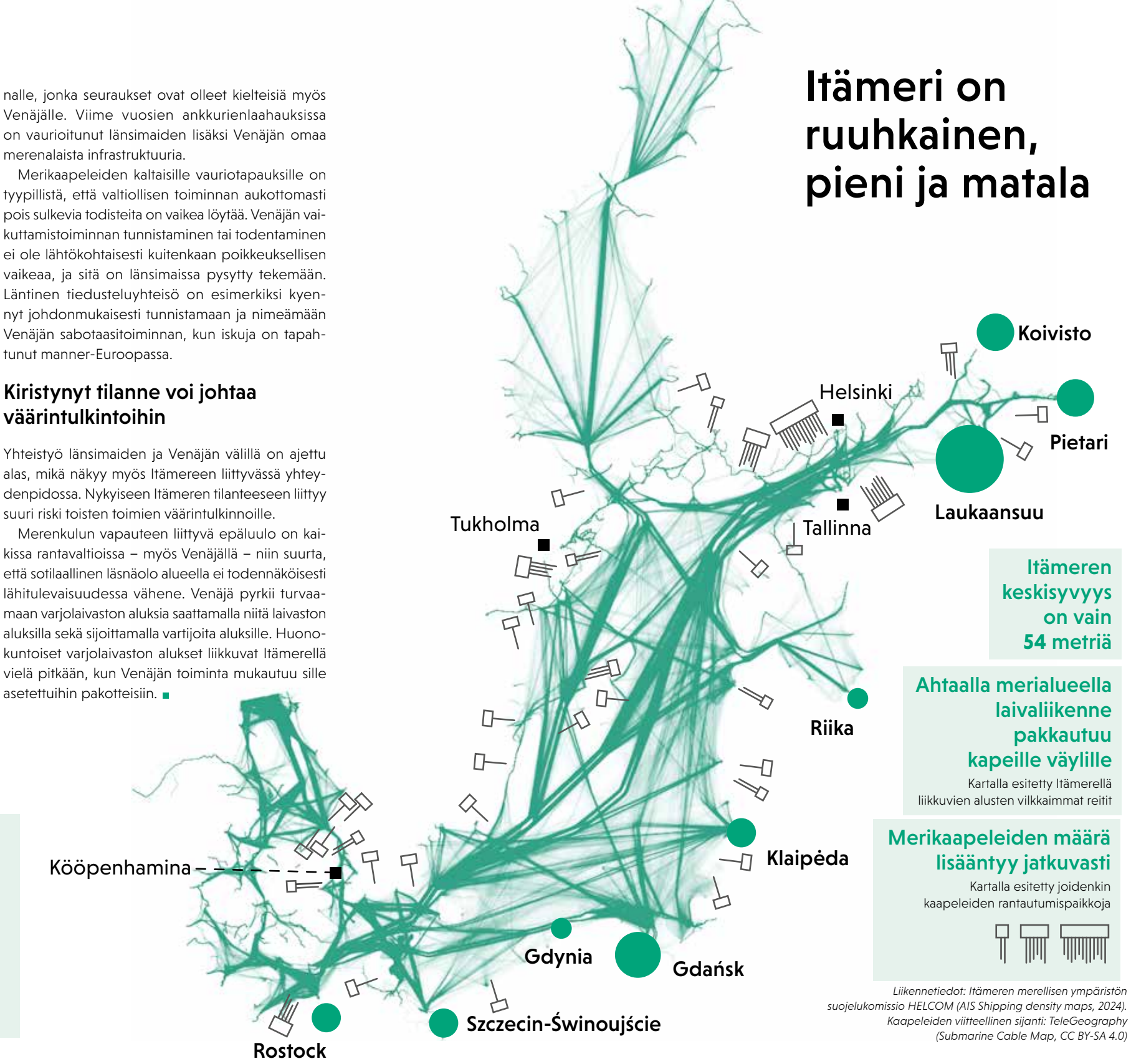

Itämeren keskisyvyys on vain 54 metriä

Ahtaalla merialueella laivaliikenne pakkautuu kapeille väylille

Kartalla esitetty Itämerellä liikkuvien alusten vilkkaimmat reitit

Merikaapeleiden määrä lisääntyy jatkuvasti

Kartalla esitetty joidenkin kaapeleiden rantautumispaikkoja

Itämeren rahtiliikenteeltään suurimmat satamat löytyvät Venäjältä

miljoonaa tonnia

10–29 30–49 50–69 70–89 yli 120

Kartalla esitetty joidenkin suurten satamien rahtiliikenne vuonna 2025

Liikennetiedot: Itämeren merellisen ympäristön suojelukomissio HELCOM (AIS Shipping density maps, 2024). Kaapeleiden viitteellinen sijanti: TeleGeography (Submarine Cable Map, CC BY-SA 4.0)

Kiina pyrkii globaaliin johtoasemaan hyödyntämällä muita

Kiina pyrkii muokkaamaan maailmanjärjestystä omia intressejään palvelevaksi hyödyntämällä yhteistyötä Venäjän kanssa, rakentamalla kansainvälisiä liittoumia globaaliin etelään ja pyrkimällä valjastamaan kansainvälisiä rakenteita omien tavoitteidensa tueksi.

Kiinan nykyjohto katsoo, että maalla on selkeä historiallinen oikeutus olla globaalisti johtava suurvalta. Kiinalle viimeisen yli 200 vuoden ajanjakso, jonka aikana länsimaat ovat muovanneet maailmanjärjestystä mieleisekseen, on suuressa kuvassa vain poikkeus. Kiina haluaa tarjota vaihtoehdon länsikeskeiselle maailmanjärjestykselle etenkin globaalissa etelässä. Presidentti **Xi Jinpingille** Kiina ei ole pelkästään kansallisvaltio, vaan maailmanhistoriallisesti merkittävä sivilisaatio, jota myös länsimaissa tulisi kunnioittaa.

Kiinan tavoitteena on olla niin vaikutusvaltainen, että muut valtiot ovat Kiinasta riippuvaisia ja joutuvat ottamaan sen intressit huomioon. Kiina pyrkii myös kehittämään asevoimiaan jatkuvasti siten, että maalla on pitkällä aikaväliä toimintakykyä maailmanlaajuisesti. Erityisen tärkeää Kiinalle on kyky kontrolloida omia lähialueitaan: Taiwanin kysymys on Kiinalle keskeinen prioriteetti.

Kiina on 2000-luvulla kehittänyt määrätietoisesti teknologista ja tuotannollista osaamistaan. Se on edellyttänyt maan markkinoille pyrkiviltä länsiyrityksiltä yhteisyrityksen perustamista, millä Kiina pystyi vuosikymmenessä saamaan teknologiasiirtona osaamisen, jonka kehittämiseen länsimailta oli kulunut 50 vuotta. Lisäksi Kiina on hyödyntänyt aktiivisesti vakoilua sekä investointeja länsiyrityksiin tuotekehitystiedon hankkimiseksi.

Asemansa kehittymistä Kiina pyrkii vauhdittamaan hyötymällä kansainvälisen politiikan rakenteista, käymällä kauppaa Venäjän kanssa ja sitouttamalla globaalin etelän kehittyvät maat Kiinan intressejä tukeviin sopimuksiin. Kiina haluaa muokata nykyistä maailmanjärjestystä paremmin itseään palvelevaksi. Kiina pyrkii toiminnallaan varmistamaan, etteivät länsimaat pysty painostamaan sitä esimerkiksi demokratiaan ja ihmisoikeuksiin liittyvissä asioissa.

Kiina käyttää länsimaisten demokratioiden kieltä niiden tavoitteita vastaan. Se viestii näkyvästi siitä, että kansainvälisiä suhteita pitää muuttaa entistä demokraattisemmiksi ja esimerkiksi globaalin etelän valtioiden tulee saada tasapuolisemmin ääntään kuuluviin. Kiina väittää ajavansa aitoa moninapaista maailmaa ja monenkeskistä yhteistyötä, mikä samalla vahvistaa Kiinan globaalia asemaa. Kiina pyrkii löytämään tukea kehittyvien maiden joukosta ja esittämään itsensä kansainvälisen vakauden luojana. Samalla kun Kiina puhuu kansainvälisten suhteiden demokratisoimisesta, se tukee monia autoritaarisia hallintoja ja vaikeuttaa kansainvälistä demokratiakehitystä.

Kiina kehittää kansainvälisiä liittoumia näköisekseen

Kiina yrittää muuttaa nykyistä maailmanjärjestystä paremmin Kiinaa palvelevaksi. Se haluaa hyötyä olemassa olevista rakenteista vahvistamalla omaa vaikutusvaltaansa niiden sisällä ja pyrkii tarjoamaan uusia monenvälisiä foorumeita.

Kiina on esimerkiksi vuosia panostanut arvovaltansa lisäämiseen YK:ssa ja saanut nostettua monille järjestön avainpaikoille kiinalaisia henkilöitä. Äänestysten yhteydessä Kiina saa kehittyviä valtioita puolelleen talousyhteistyön avulla. Näin on vaikutettu esimerkiksi ihmisoikeuksien määräaikaistarkasteluun. Myös Yhdysvaltain vähentynyt kiinnostus YK:hon on mahdollistanut Kiinan profiilin kasvattamisen.

YK:n piirissä Kiinan ulkopoliittista kieltä käytetään enenevissä määrin. Tämä johtuu osin maan lanseeraamista "globaaleista aloitteista", joiden tarkoitus on nostaa Kiinan näkökulmia laajempaan keskusteluun. Aloitteet liittyvät muun muassa globaaliin turvallisuuteen ja kehitykseen. Aloitteiden myötä Kiina näyttäytyy yhteistä hyvää ajavana toimijana, joka purkaa vastakkainasettelua.

Kiina pyrkii laajentamaan myös sille tärkeitä länsimaista riippumattomia liittoumia, jotka ovat vaihtoehtoisia rakenteita länsijohtoiselle maailmanjärjestykselle. Alun perin Brasilian, Venäjän, Intian, Kiinan ja Etelä-Afrikan muodostama Brics on viime vuosina laajentunut. Bricsin ohella aiempaa näkyvämpään rooliin on noussut Shanghain yhteistyöjärjestö SCO. Keski-Aasian maiden ääriliikkeiden uhkaa torjumaan perustettu järjestö on vuosien varrella laajentanut ja monipuolistanut toimintaansa. Kiinan asema SCO:n sisällä on vahva, ja Kiina argumentoi SCO:n olevan on esimerkki aidosta monenkeskisestä yhteistyöstä. Brics ja SCO pyrkivät lisäämään jäsenmääräänsä, mikä vahvistaa järjestöjen globaalia painoarvoa. Jäsenmäärän kasvu voi myös monimutkaistaa järjestön päätöksentekoa ja vaikeuttaa konkreet- →

tista yhteistyötä. Venäjän hyökkäyssodan aikana esimerkiksi Etelä-Afrikka ja Brasilia ovat olleet haluttomia tekemään liittoumasta konfliktin osapuolta tai ryhtymään merkittävään länsivastaisuuteen. Yhteistyötä Bricsissä rajoittaa myös Kiinan ja Intian välinen kilpailu.

Kiina ja Venäjä hyötyvät toisistaan

Kiinalla ja Venäjällä on halu ylläpitää omaa strategista itsemääräämisoikeuttaan, ja ne molemmat haluavat vähentää länsimaiden kansainvälistä vaikutusvaltaa. Molemmille maille erilaiset kansanvaltaiset "värivallankumoukset" ovat uhkakuvia. Mailla näyttää olevan halua tiivistää yhteistyötään monialaisesti niin kaupallisesti, poliittisesti, sotilaallisesti kuin teknologisen tutkimusyhteistyön piirissä.

Kiinan ja Venäjän suhde on epätasapainoinen, sillä Kiina on taloudellisesti huomattavasti vahvempi osapuoli. Venäjällä ollaan huolissaan myös siitä, kuinka syväksi riippuvuus Kiinasta voi kehittyä. Kiina on merkittävä venäläisen öljyn ostaja, ja sen intresseissä on saada mahdollisimman halpaa energiaa.

Sodan aikana Venäjä on alkanut suhtautua myönteisemmin Kiinan läsnäoloon arktisella alueella. Maat ovat olleet taitavia yhteensovittamaan intressinsä eikä suurempia ristiriitoja ole toistaiseksi syntynyt.

Euroopan kannalta on kielteistä, ettei Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja sen sotilaallisten intressien edistäminen ole ollut Kiinalle ongelma. Kiina kutsuu omaa kantaansa neutraaliksi ja hakee omalle

"Kiina käyttää länsimaisten demokratioiden kieltä niiden tavoitteita vastaan."

linjalleen tukea Euroopan ulkopuolella. Vaikka Kiina puhuu globaalista turvallisuudesta, suvereniteetista ja alueellisesta koskemattomuudesta, Venäjän harjoittama aggressiiviinen voimapolitiikka ei ole näyttänyt olevan sille ongelma.

Vaikka Kiinan ja Venäjän välinen yhteistyö jatkuvasti tiivistyy, on maiden välillä myös epäluuloa. Kiina ei ole halunnut tukea Venäjää tavoilla, jotka vaarantaisivat sen omia globaaleja intressejä. Venäjän epävakautta lähialueilleen ja globaaliin talouteen luova toiminta voi osittain vaikeuttaa Kiinan taloudellisia intressejä. Kiina haluaisi ensisijaisesti toimia pehmeämmin talouden keinoin eikä ole ottanut käyttöön niin aggressiivista vaikuttamista kuin Venäjä.

Kiina toimii laajasti Afrikassa

Kiinan vaikutusvalta näkyy selkeästi Afrikassa, jossa sillä on paljon intressejä. Kiinalla on myös resursseja edistää asemaansa mantereella: Kiina rakentaa Afrikkaan infrastruktuuriprojekteja ja muita kaupallisia hankkeita. Kiinalla on Afrikassa pääsy kriittisiin raaka-aineisiin, mitä se on tavoitellut pitkäjänteisesti. Päämääränä on saada hallintaan alueen kaivannaiset. Se on vallannut kriittisten mineraalien esiintymiä ja perustanut kaivoksia silloinkin, kun raaka-aineiden hinnat ovat olleet niin alhaalla, etteivät kaivoshankkeet ole olleet perustamisaikana kannattavia.

Oman mahtinsa lisäämisen ohella Kiina pyrkii vähentämään länsimaiden vaikutusvaltaa Afrikassa ja estämään demokratialiikkeen leviämisen. Kiinalle ei ole aina tarpeellista saada käännettyä Afrikan maita omalle puolelleen, vaan monesti sille riittää maiden neutraali asemoituminen kansainvälisiin poliittisiin kysymyksiin.

Euroopan yhtenäisyys on vastavoima Kiinalle

Kiinan intresseissä on Euroopan unionin yhtenäisyyden heikentäminen. Tässä työkaluna Kiina käyttää kauppa- ja investointipolitiikkaa suosimalla Kiinaan myötämielisesti suhtautuvia Euroopan valtioita.

Kiina suhtautuu vältellen Euroopan unionin instituutioihin ja haluaa jäsenmaiden kanssa kahdenvälistä kanssakäymistä. Kahdenvälisissä keskusteluissa Kiinan neuvotteluasema on parempi ja Kiinan intressissä on kilpailuttaa jäsenmaita toisiaan vastaan. Kiinan toiminta selkeästi Euroopan maiden etuja vastaan on torjuttavissa, mutta siihen tarvitaan Euroopan valtioiden yhteistyötä. Lyhyellä aikavälillä tavoitetta ei ole helppo saavuttaa, sillä monen jäsenmaan teollisuus on riippuvainen joko Kiinan tuotantoketjuista tai markkinasta.

Kiinan tavoitteet vaihtoehtoisesta maailmanjärjestyksestä sekä Kiinan ja Venäjän tiivis yhteistyö vaikeuttavat Suomen ja Euroopan unionin tavoitteita turvallisuudesta ja kansainvälisestä kaupasta, joka ei ole altis painostukselle. ■

Resurssikilpailu siirtyy öljystä kriittisiin mineraaleihin

Siinä missä 1900-luvulla kamppailtiin öljystä, 2000-luvun kilpailu on siirtynyt digitaalista yhteiskuntaa pyörittävien tietojärjestelmien ja sähköistyvän yhteiskunnan energiavarastojen kriittisiin raaka-aineisiin. Kiina on hankkinut itselleen keskeisen aseman tuotantoketjuissa ja on nyt osoittanut valmiutta käyttää sitä länsimaita vastaan.

Kriittisiksi mineraaleiksi luokitellaan alkuaineita ja yhdisteitä, jotka ovat välttämättömiä digitaalisten palveluiden, energiantuotannon tai puolustuskyvyn ylläpitoon, kuten esimerkiksi litiumia tai kobolttia. Nykyisten avainteknologioiden lisäksi resurssikamppailussa varaudutaan suojaamaan myös murrosteknologioiden tarvitsemia raaka-aineita, kuten kvanttilaskentaan tai fuusioreaktoreihin tarvittavia suprajohteita.

Kriittisistä raaka-aineista esimerkiksi harvinaiset maametallit eivät sinänsä ole harvinaisia, mutta ne esiintyvät luonnossa mineraaliseoksissa pieninä pitoisuuksina. Niiden erottelu ja jalostaminen on vaarallista ja likaista työtä, jota on ollut länsimaisten ympäristönormien puitteissa vaikea tehdä kannattavasti.

Laitteiden kierrätys ei ole lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä ratkaisu kriittisten mineraalien saantiin, sillä teollisessa mittakaavassa se ei ole vielä kannattavaa.

Kiina on valjastanut mineraalituotannon vaikuttamisen välineeksi

Kiina on rakentanut pitkäjänteisesti Afrikan ja Kaakkois-Aasian maiden kanssa sitovia kauppasopimuksia, joiden puitteissa se on perustanut kaivoksia tai varannut olemassa olevien kaivosten tuotannon pitkälle tulevaisuuteen. Kiinalaiset yritykset ovat myös hankkineet eri maissa rahoitusvaikeuksiin joutuneita kaivosyhtiöitä valtauksineen.

Kaivostoiminta on hyvin suhdanneherkkää teollisuutta, ja yksityisten kvartaaleittain raportoivien yritysten on vaikea kilpailla valtion kanssa, joka on valmis kantamaan raskaankin taloudellisen tappion pitkän aikavälin tuottoa tavoitellessaan.

Kiina on pystynyt valtaamaan myös jalostusmarkkinan. Länsimaiset yritykset ovat ulkoistaneet ympäristöä vaarantavaa jalostustoimintaa kiinalaisille yrityksille, jotka ovat voineet toteuttaa sen länsiyrityksiä halvemmalla.

Koska Kiina on vähitellen onnistunut haalimaan hallintaansa merkittävän osan kriittisten raaka-aineiden tuotantoketjuista, se ei ole saanut ainoastaan pitkän tähtäimen taloudellista tuottoa, vaan ennen kaikkea myös vaikutusvaltaa.

Yhdysvaltain asettamiin tulleihin Kiina vastasi kriittisten mineraalien vientirajoituksilla ja edellyttää nyt vientilupia kriittisille raaka-aineille myös Eurooppaan.

Tulevia konflikteja käydään kriittisistä mineraaleista

Alueellisten konfliktien moottorina on usein jokin kriittinen resurssi. Öljy on ollut keskeinen Arabian niemimaan geopoliittista asemaa nostava tekijä, mutta samalla se on osaltaan kasvattanut alueen konfliktiherkkyyttä.

Tulevia konflikteja käydään todennäköisesti kriittisiä mineraaleja sisältävillä alueilla, joille pääsy helpottuu joko ilmastotekijöiden tai kehittyvän teknologian myötä. Jännitteitä voidaan ennakoida ikiroudan alta paljastuvalle Arktiselle sekä sellaisille matalille merialueille, joiden kansainvälinen asema on epäselvä.

Sukellusdroonien kehitys mahdollistaa aiempaa kustannustehokkaamman mineraalietsinnän myös merten pohjasta. Vaikka se ei edelleenkään olisi taloudellisesti erityisen järkevää, strateginen välttämättömyys luo kannusteen.

Kiina on Afrikan lisäksi pyrkinyt vahvistamaan läsnäoloaan myös Etelä-Amerikassa, joka jo nyt tuottaa esimerkiksi suuren osan maailman kuparista. Venäjä on jatkossa sekä Kiinalle että Yhdysvalloille potentiaalinen kriittisten mineraalien lähde.

Suomessa on Euroopan mittakaavassa merkittävät mineraalivarannot, mutta kaivostoiminta on ollut usein ristiriidassa muiden elinkeinojen – kuten matkailun tai poronhoidon kaltaisten luontaiselinkeinojen – kanssa. Tulevaisuudessa kaivostoiminnan merkitys todennäköisesti kasvaa, ja Suomen mineraalivarannot arvioidaan Euroopan strategisiksi resursseiksi. ■

Esimerkkejä kriittisten mineraalien tarpeesta puhtaan energian tuotannossa, siirrossa ja varastoinnissa

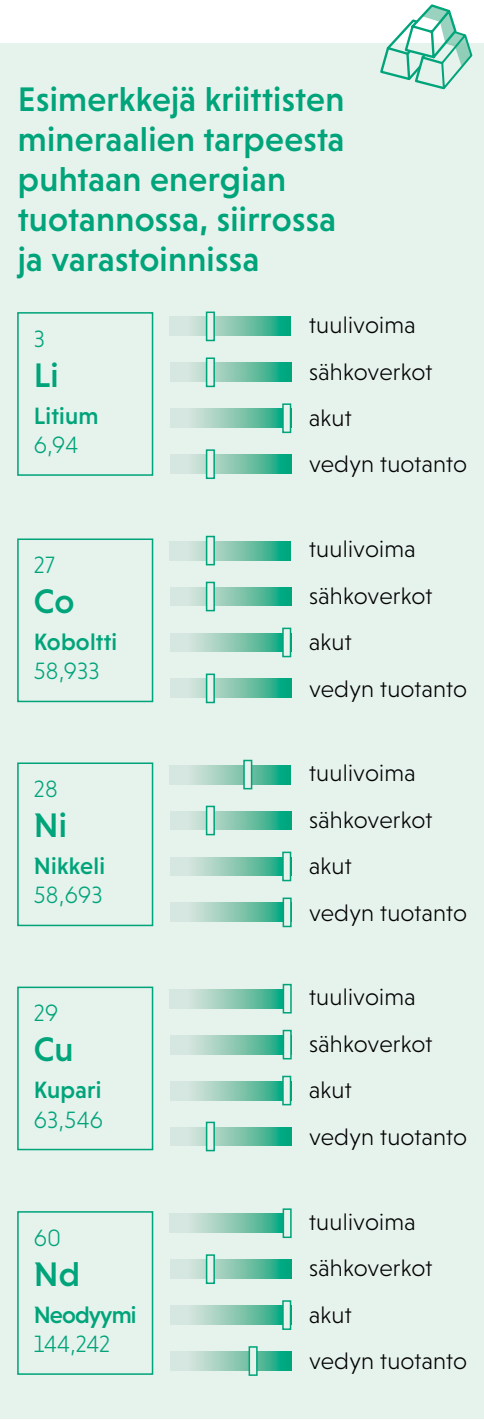

Pilvisiirtymä hämärtää valtioiden digitaalista itsenäisyyttä

Kriittisten tietojen säilyttäminen pilvipalveluissa luo riskejä tiedon saatavuudelle ja tietoturvalle. Suomalainen yhteiskunta on entistä riippuvaisempi muualla maailmassa sijaitsevista datakeskuksista.

Viimeisen vuosikymmenen aikana pilvipalvelut ovat mullistaneet yksityisten yritysten ja julkisen sektorin tiedonkäsittelyä. Yrityksissä arjen työt on tehty pitkään pilvessä ja myös valtionhallinnot eri puolilla maailmaa ovat siirtämässä tietojärjestelmiään pois omista palvelinsaleistaan. Pilvisiirtymä koskettaa enenevissä määrin myös valtioiden kriittisiä tietojärjestelmiä.

Pilvipalvelut ovat suosittuja niiden koettujen kustannushyötyjen ja ylläpidon helppouden vuoksi. Etenkin pienille yrityksille pilvipalvelut tarjoavat lukuisia tietoturvaetuja, sillä pilvessä käytettävien ohjelmistojen päivityksistä ja huoltotoimenpiteistä on huolehdittu valmiiksi.

Pilvipalveluiden käyttäminen tarkoittaa kuitenkin väistämättä sitä, ettei niihin tallennettu tieto ole enää yhtä vahvasti organisaatioiden omassa hallinnassa. Kansallisen turvallisuuden näkökulmasta on tärkeää arvioida, kuinka suuria riippuvuuksia ulkopuolisista palveluntarjoajista voimme hyväksyä. Kaikista kriittisimmän tiedon osalta pilvisiirtymä voi heikentää valtioiden itsemääräämisoikeutta digitaalisessa maailmassa.

Pilven luotettavuudesta ei voi varmistua

Pilvipalvelut muodostavat tiedon saatavuuden osalta riippuvuuksia palveluntarjoajaan sekä vähentävät mahdollisuuksia varmistua tietojenkäsittelyn tietoturvallisuudesta.

Viime vuosilta on lukuisia esimerkkejä, joissa kaupallisen pilvi-infrastruktuurin viat ovat aiheuttaneet maailmanlaajuisia käyttökatkoja palveluihin. Suurilla kansainvälisillä pilvipalvelutoimittajilla on usein suuri joukko suomalaisia asiakkaita, jolloin palveluntarjoajan järjestelmien vika vaikuttaa välittömästi useisiin suomalaisiin organisaatioihin. Usein käyttökatkot aiheuttavat vain pientä haittaa, mutta kriittisissä tietojärjestelmissä lyhyelläkin vikatilanteella voi olla merkittäviä vaikutuksia.

Pilvipalveluiden käyttäminen heikentää merkittävästi ymmärrystä ja edellytyksiä havaita, ketkä voivat päästä käsiksi pilvessä säilytettävään dataan. Pilvipalveluita tuotetaan usein pitkillä asiakasketjuilla eli useilla alihankkijoilla. Palveluiden tietoturvallisuuden varmistaminen perustuu ensisijaisesti asiakkaan ja tuottajan väliseen sopimukseen eikä asiakkaalla ole teknistä mahdollisuutta varmistaa asiaa. Yritysten omassa hallinnassa olevia palvelimia voidaan auditoida paremmin.

Pilvipalvelut vaikeuttavat myös viranomaisten mahdollisuuksia muodostaa kokonaiskuvaa Suomeen kohdistuvasta vakoilusta ja vaikuttamisesta. Pilvipalveluun tai pilvipalvelua tarjoaviin yrityksiin kohdistuneet tietoturvaloukkaukset eivät välttämättä ikinä tule asiakkaiden tai Suomen viranomaisten tietoon. Valtiolliset toimijat pyrkivät yhä useammin murtautumaan suuriin pilvipalveluihin ja varastamaan asiakkaiden tiedot tätä kautta.

Euroopassa tietosuojalainsäädäntö määrittelee tarkkoja ehtoja datan säilyttämiselle Euroopassa, mutta ei poissulje mahdollisuutta sille, että tietoon voisi päästä käsiksi Euroopan ulkopuolelta. Palveluntarjoajat ovat monikansallisia yrityksiä ja esimerkiksi monen pilvipalvelun tietoturvavalvomot on sijoitettu ympäri maailmaa, jolloin palvelimia voidaan hallinnoida myös Euroopan ulkopuolella. Ulkomaiset palveluntuottajat toimivat myös kotipaikkansa lakien ja sääntelyn alaisuudessa. Etenkin suurvaltojen lainsäädäntö mahdollistaa viranomaisille laajoja toimivaltuuksia yksityisten yritysten asiakkaiden dataa myöten.

Valtioiden kriittisessä tiedossa on voitava täysin luottaa tiedon eheyteen eli siihen, ettei sitä ole manipuloitu. Kyse on pienestä, mutta hyvin perustavanlaatuisesta kysymyksestä. Viranomaistoiminnan uskottavuus voi olla koetuksella, jos valtionhallinnon tietojenkäsittely on riippuvaista ulkomaisista palveluntarjoajista ja syntyy edes virheellinen epäily tiedon luotettavuudesta.

Suomi tarvitsee omia pilviratkaisuita

Pilvisiirtymää on syytä tarkastella huolellisesti kokonaisuutena. Etenkin valtionhallinnon kriittisimmän tiedon osalta pitää arvioida tarkasti, ettei Suomen kansalliselle turvallisuudelle muodostu tarpeettomia riskejä. Riskin muodostavia digitaalisia riippuvuuksia tulee pyrkiä vähentämään.

Pilviratkaisuja hyödyntävien organisaatioiden olisi hyvä pohtia, pysähtyykö esimerkiksi yrityksen koko liiketoiminta käyttökatkoihin ja kuinka pitkiä vikatilanteita se voi sietää. Monesti tieto myös varmuuskopioidaan pilveen, vaikka paikalliset varmuuskopiot voisivat olla jossain tilanteissa tarpeellisia. Pilvipalveluiden käytössä tulee myös huomioida mahdollinen riippuvuus yhdestä palveluntarjoajasta.

Suomi sijaitsee maantieteellisesti Euroopan verkkoinfrastruktuurin reunalla, joten Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta olisi eduksi, jos kriittiset tietojärjestelmämme eivät olisi riippuvaista muista valtioista tai pitkistä tietoliikenneyhteyksistä. Kilpailukykyistä suomalaista – tai edes eurooppalaista – vaihtoehtoa kansainväliselle pilvi-infrastruktuurille on kuitenkin tarjolla hyvin rajallisesti.

Datakeskukset voivat olla pehmeän vaikuttamisen väline

Pilvi muodostuu käytännössä tavallisista palvelimista, joita on koottu ympäri maailmaa sijaitseviin datakeskuksiin. Suomi on houkutteleva sijainti datakeskuksille viileän ilmaston, jäähdytysveden saatavuuden, vakaan yhteiskunnan ja edullisen sähkön vuoksi. Suomessa on tällä hetkellä kymmeniä merkittäviä datakeskuksia. Julkisuudessa on viimeisen vuoden aikana keskusteltu erityisesti ulkomaisessa omistuksessa oleviin datakeskushankkeisiin liittyvistä riskeistä.

Ulkomaiset investoinnit ovat välttämättömiä Suomelle, mutta niitä voidaan joutua punnitsemaan tarkemmin etenkin, jos investoinneissa on kytköksiä autoritaarisiin maihin. Autoritaariset maat voivat pyrkiä kasvattamaan taloudellista vaikutusvaltaansa ja saamaan jalansijaa eri valtioiden yritysverkostoissa. Myös datakeskuksia voidaan käyttää tällaisena pehmeän vaikuttamisen välineenä.

Datakeskus Suomessa voi mahdollistaa pääsyn länsimaiseen vientivalvottuun teknologiaan, kuten laskentasiruihin sekä laskentatehon ostamiseen. Autoritaariset maat voivat hyödyntää näitä esimerkiksi tekoälynsä kehittämiseen, simulaatiolaskentaan ja uusien materiaalien kehittämiseen. Monet ulkomaisessa omistuksessa olevat datakeskukset tuottavat myös kaukolämpöä, jolloin niistä voi tulla keskeinen osa paikallista kriittistä infrastruktuuria ja ne voivat muodostaa taloudellisen riippuvuuden. Jos datakeskustoimija onnistuu peittämään yhteytensä autoritaariseen valtioon, voi se vaarantaa suomalaista dataa. ■

MIKÄ PILVI?

Pilvipalveluilla tarkoitetaan mallia, jossa yritykset voivat ostaa tietojenkäsittelykapasiteettia joustavasti kansainvälisiltä palveluntarjoajilta. Kun perinteisesti esimerkiksi verkkopalvelun ylläpitäminen vaati oman fyysisen palvelintietokoneen ja runsaasti ohjelmistoasennuksia, pilvipalveluissa tämän saman saa helposti valmiissa paketissa. Pilvipalveluissa resursseja voi usein helposti kasvattaa tai pienentää, kun käyttäjämäärä muuttuu.

Lähi-idän jatkuva epävakaus heijastuu kauas

Viimeisen vuoden aikana Lähi-idässä on tapahtunut merkittäviä ja nopeita muutoksia. Tulevaisuuden kannalta erityisen kiinnostavia kehityskulkuja ovat Israelin ja Palestiinan välisen tulitauon kestävyys, Iranin kasvava arvaamattomuus, Syyrian sisäinen epävakaus ja Persianlahden maiden halu Lähi-idän vakauttamiseen.

Suojelupoliisi seuraa Lähi-idän kehitystä sekä terrorismin että valtiollisen vakoilun torjunnan näkökulmasta, mutta myös tuottaakseen Suomen valtiojohdolle tiedustelutietoa sellaisista kehityskuluista, jotka voivat vaikuttaa sen päätöksentekoon niin kotimaassa kuin kansainvälisillä foorumeilla. Suojelupoliisi tarkastelee Lähi-itää myös siksi, että alueella tapahtuvilla konflikteilla, valtioilla ja liittolaisuuksilla on poikkeuksellista symbolista arvoa monia eri ideologioita ja politiikkoja edustaville toimijoille länsimaissa. Länsimaisessa keskustelussa Lähi-itä pelkistyy usein terrorismin ja konfliktien kehdoksi, mutta tämä on hyvin kapea näkökulma alueeseen. Lähi-itä on keskellä suuria muutoksia.

Lähi-idän ristiriidat heijastuvat kansainväliseen politiikkaan ja talouteen

Lähi-itä on ollut hyvin pitkään epävakaa ja hajanainen. Alueen valtioilla, niiden sisällä erilaisilla ryhmittymillä, mutta myös ulkovalloilla on Lähi-idässä runsaasti risteäviä intressejä, mikä on johtanut toistuviin konflikteihin. Viimeisen vuoden aikana Lähi-idän tilanne on muuttunut merkittävästi ja ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin alueella on tapahtunut nopeita muutoksia: Iran on menettänyt huomattavasti alueellista vaikutusvaltaansa, Gazassa on saavutettu epävakaa aselepo ja Syyriassa pitkä Assadien valtakausi on päättynyt. Viime vuoden muutosten lisäksi Lähi-idän perinteinen merkitys terroristijärjestöille on vähentynyt ja muuttanut muotoaan, mutta Lähi-itä on edelleen terrorismin merkittävä kasvualusta.

Alueen kehitykseen liittyy edelleen merkittävää epävarmuutta, ja yksittäisillä valtioilla voi olla suuri rooli koko alueen suunnan määrittämisessä. Lähi-idän valtioiden arvoristiriidoilla on usein kansainvälisiä heijastevaikutuksia valtioiden välisiin suhteisiin, kansainväliseen politiikkaan ja talouteen. Lähi-idässä valtioiden lisäksi merkittäviä toimijoita ovat valtioiden osittain tukemat terroristijärjestöt, kapinallisjoukot ja muut ei-valtiolliset toimijat.

Useat Lähi-idän maat ovat kärsineet pitkään sodista ja väkivaltaisuuksista, millä on ollut vaikutuksia terrorismiin ja radikalisoitumiseen ja sitä kautta heijastevaikutuksia myös Eurooppaan ja Suomeen. Alueen strategisesti keskeinen sijainti ja merkittävät luonnonvarat ovat tehneet siitä pysyvän suurvaltojen kiinnostuksen kohteen. Lähi-idän valtiot tuottavat merkittävän määrän maailman öljystä ja maakaasusta, ja Punainenmeri on tärkeä meriliikenteen kuljetusväylä. Myös suomalaisten yritysten ja kaupan toimitusketjut ovat reitistä riippuvaisia. Merkittävä osa Euroopan ja Aasian välisestä tietoliikenteestä kulkee alueen läpi. Nato-jäsenyyden myötä turvallisuusuhkat liittokunnan etelärajalla koskettavat myös Suomea. Viime vuosina useista Lähi-idän valtioista on myös tullut kokoaan suurempia toimijoita kansainvälisessä politiikassa.

Perinteiset terroristijärjestöt ovat heikentyneet

Lähi-idän hauraat valtiot ja pitkäkestoiset konfliktit ovat pitkään olleet terrorismin kasvualustoja eikä tähän erittäin todennäköisesti ole tulevina vuosina näkyvissä muutosta. Tilanteeseen vaikuttaa myös monen pitkäaikaisesta konfliktista kärsineen valtion demografia: väestöstä suuri osa on nuoria, joiden huonoja tulevaisuudennäkymiä terrorijärjestöt käyttävät keinona houkutella heitä mukaan rahaa tai elämälle merkitystä tuovaa ideologiaa tarjoamalla. Näköalattomuus on tästä syystä yksi merkittävimmistä syistä radikaalien toimijoiden kyvylle radikalisoida ihmisiä.

Tärkeimmät kansainväliset terroristiset toimijat Lähi-idässä ovat edelleen radikaali-islamistiset järjestöt "Islamilainen valtio" (Isil) ja al-Qaida. Valtaosa näiden järjestöjen iskuista tapahtuu Lähi-idän alueella, mutta myös Eurooppa ja muut länsimaat sekä Afrikka ovat niiden kohteena. Näiden järjestöjen lisäksi terroristijärjestö Kurdistanin työväenpuolue (PKK) on toiminut Lähi-idän eri maissa vuosikymmeniä. PKK:n ja Turkin välillä 2025 käynnistyneen rauhanprosessin vaikutukset järjestön tulevaisuuteen ovat vielä epäselviä. Vuosikymmeniä Lähi-idässä toimineet terroristijärjestöt, kuten Hamas ja Hizbollah ovat viime vuosina merkittävästi heikentyneet.

Viime vuosina kansainvälinen Isilin vastainen koalitio on ajanut Isilin toiminnan järjestönä ahtaalle. Tämä saattaa inspiroida terroristijärjestöjä nostamaan profiiliaan näyttävällä iskulla länsimaissa. Eurooppaan suuntautuvan ohjatun terrorismin kannalta olennaista on se, miten hyvin järjestöt kuten Isil kykenevät organisoitumaan eri maissa. Isilin johtohahmoihin kohdistuneista torjuntaoperaatioista huolimatta järjestöllä on kuitenkin pitkäaikaisia rakenteita Lähi-idässä, ja se on osoittautunut sitkeäksi erityisesti Syyriassa ja Irakissa. Tällä hetkellä tärkeää on seurata erityisesti Isilin toimintaa Syyriassa.

Toteutuneet merkittävät iskut Euroopassa lisäävät äärijärjestöjen pelotetta, auttavat tekemään niiden omaa toimintaa tunnetuksi ja rekrytoimaan jäseniä. Terrori-iskuilla pyritään myös vaikuttamaan länsimaiden haluun toimia Euroopan ulkopuolella kuten Lähi-idässä tai Afrikassa, jopa fyysiseen tai poliittiseen vetäytymiseen asti. Länsimaiden voimakas reagointi iskuihin todennäköisesti lisää terrorijärjestöjen suosiota esimerkiksi vastavoimana koetulle muslimivastaisuudelle.

Ratkaisematon konfl kti kasvattaa radikalisoitumisen riskiä sekä Israelissa että Palestiinalaisalueilla

Lokakuussa 2023 leimahtanut konflikti Israelin ja Gazassa tosiasiallista valtaa pitäneen terroristijärjestö Hamasin välillä päättyi hauraaseen tulitaukoon syksyllä 2025. Israelissa suru ja halu kostaa Hamasin hyökkäyksen uhrien ja satojen panttivankien puolesta johtivat maan ennennäkemättömiin sotatoimiin Gazassa. Israel on pitkään kärsinyt radikaali-islamistisen Hamasin terrori-iskuista, mutta lokakuun 2023 iskujen jälkeen asenteet palestiinalaisia kohtaan kovenivat entisestään.

Sekä Israelissa että sen miehittämällä Palestiinalaisalueella Gazan konfliktin vaikutukset ovat sekä fyysisiä että psykologisia – ja erittäin pitkäkestoisia.

Israelin miehittämällä Palestiinalaisalueella (Gaza, Länsiranta ja itä-Jerusalem) pitkittynyt Israel-Hamas -konflikti on johtanut näköalattomuuteen, jota Hamas on kyennyt hyödyntämään rekrytoinnissaan. Gazassa konfliktin pitkäaikaiset vaikutukset ovat vielä laajempia, sillä puuttuva infrastruktuuri ja esimerkiksi puuttuva perusterveydenhuolto tai koulutus vaikuttavat ihmisten elinoloihin vuosikymmenten ajan.

Gazan konfliktin vaikutukset näkyvät laajemmin kuin pelkästään Lähi-idässä, sillä sekä Israel että Palestiina ovat olleet monille pitkään merkittäviä symboleja. Esimerkiksi kristityille, muslimeille ja juutalaisille Israel ja Palestiinalaisalue ovat pyhää maaperää. Vasemmistotoimijoille palestiinalaisten asia on tärkeä, sillä sen taustalla on halu tuoda esiin ja korjata siirtomaavaltojen vallankäyttö ja sen pitkäaikaisseuraukset koko Lähi-idässä. Oikeisto-konservatiivitoimijoille juutalaisvaltio ja sen halu laajentua miehitetyille palestiinalaisalueille ovat keskeisiä teemoja.

Pitkään jatkuneet ideologiset konfliktit ja niihin liittyvät väkivaltaisuudet ovat radikalisoineet eri toimijoita vuosikymmenten ajan. Ratkaisematon konflikti kasvattaa todennäköisesti pitkällä aikavälillä katkeruutta ja radikalisoitumisen riskiä niin Israelissa, sen miehittämillä Palestiinalaisalueilla kuin laajemminkin Lähi-idässä ja muualla maailmassa. Vaikka alueella sovittaisiin pysyvästä rauhasta, riski väkivaltaisuuksien uudelle nousulle on suuri. Yksinkertaisia ratkaisuja pysyvän rauhan saavuttamiseksi ei ole.

Suojelupoliisi sekä monet muut Euroopan turvallisuus- ja tiedustelupalvelut ovat viimeisen kahden vuoden aikana korostaneet toistuvasti →

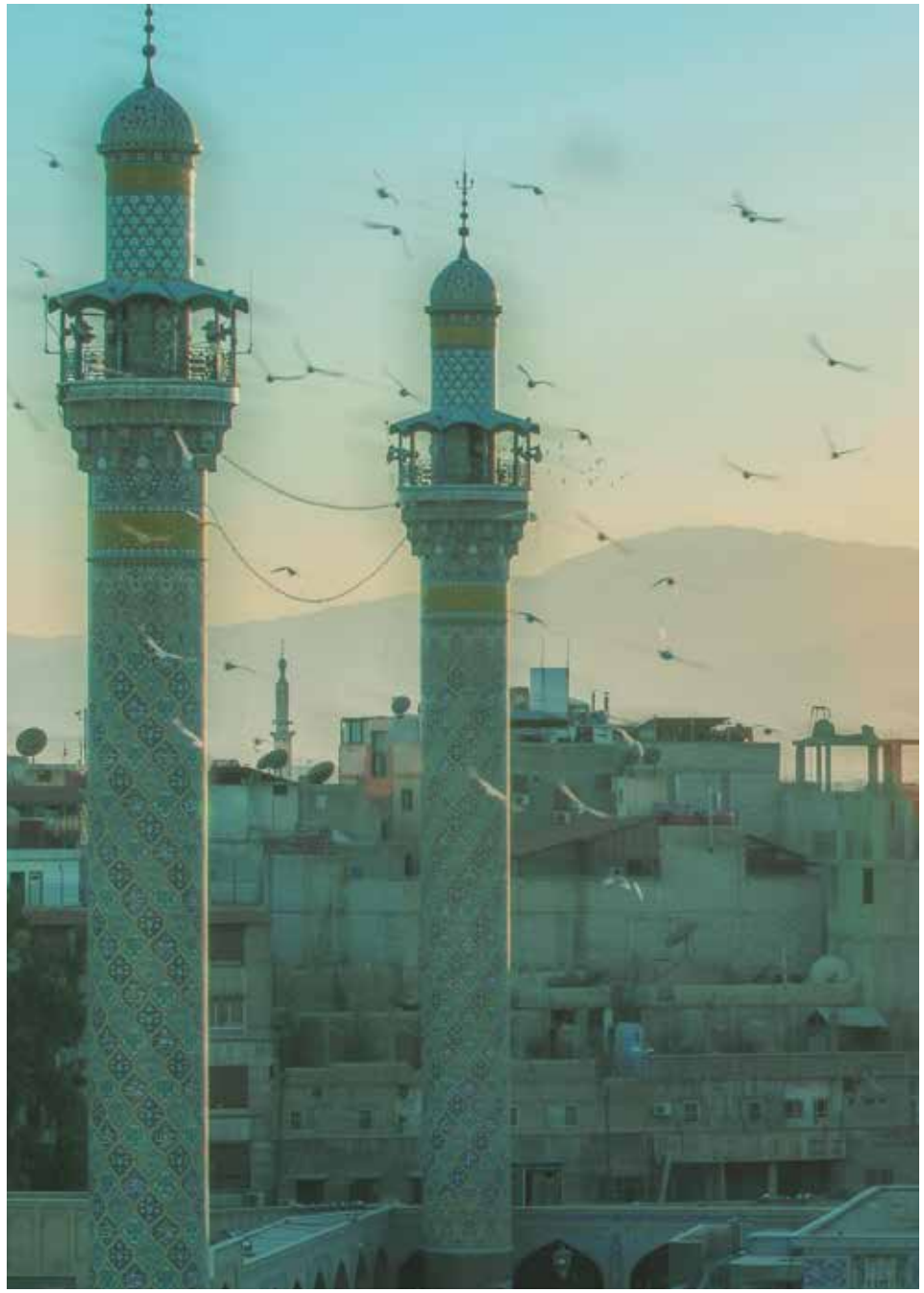

juutalaisiin ja Israeliin kohdistuvan uhkan kasvaneen. Lähi-idän konfliktit ovat heijastuneet monien iskijöiden motiiveissa länsimaissa ja Lähi-idässä. Antisemitistinen, islamvastainen ja yleisesti polarisoiva puhe ja propaganda lisäävät myös ulkoisten toimijoiden mahdollisuuksia vaikuttaa maiden sisäpolitiikkaan.

Iranin strateginen asema on heikentynyt

Iranin asema on tällä hetkellä kansainvälisesti heikompi kuin vuosikymmeniin. Vuoden 2025 lopussa maassa alkoivat laajimmat mielenosoitukset vuosiin, joiden taustalla on muun muassa Iranin heikentynyt taloustilanne. Aiemmin Iranissa vuonna 2022 huivikapinana tunnettu mielenosoitusten sarja aiheutti merkittäviä levottomuuksia maan sisällä, minkä lisäksi huonontunut taloustilanne pääasiassa länsimaiden tiukentuneiden pakotteiden seurauksena heikentää iranilaisten oloja. Iranin hallinto on vastannut väkivaltaisesti molempiin mielenosoitusten sarjoihin. Israel on aseellisilla toimillaan heikentänyt todella merkittävästi kahta Iranin tärkeää liittolaista, Gazassa toimivaa Hamasia ja Libanonissa toimivaa Hizbollahia. Myös naapurimaa Syyriassa Iranin pitkään tukema al-Assadin hallinto kaatui joulukuussa 2024.

Kesäkuussa 2025 Israel ja Yhdysvallat iskivät Iranin ydinohjelmaa vastaan. Iran ei kyennyt estämään iskuja eikä vastaamaan niihin merkittävällä tavalla, sillä Israel liittolaisineen torjui selvästi suurimman osan maata vastaan ammutuista ohjuksista ja lennokeista. Tämä todennäköisesti heikentää Iranin ballististen ohjusten pelotetta.

Iranin menetettyä monia liittolaisiaan maa pyrkii vahvistamaan monia vanhoja suhteitaan. Muun muassa Irakin merkitys Iranille todennäköisesti kasvaa tulevaisuudessa. Iranin aseman heikentyminen saattaa kasvattaa sen arvaamattomuutta toimijana.

Pirstaleinen Syyria uhkaa toiveita vakaudesta

Syyriaa vuosikymmeniä hallinneen al-Assadin suvun hallinto kaatui vuonna 2024. Monet Syyriassa al-Assadin hallinnon avulla aiemmin valtaa käyttäneet valtiot kuten Venäjä ja Iran joutuivat uuden tilanteen eteen, kun vallan sai radikaali-islamistinen Hayat Tahrir al-Sham (HTS). Pitkän sisällissodan jälkeen maan sisäinen hajaantuneisuus ja pirstaleisuus ovat pitkäaikainen uhka maan vakauspyrkimyksille. Jos nykytilannetta vastustavat ryhmät haastavat aseellisesti HTS:n johtaman Syyrian nykyhallinnon, maassa voi alkaa uusi sisällissota. Jos Syyrian nykyhallinto epäonnistuu pyrkimyksissään yhdistää maa tai suojella sen monia vähemmistöjä, poliittiset toisinajattelijaryhmät, mutta myös radikaalit ja jopa terroriset järjestöt voivat opportunistisesti hyödyntää pirstaleisuutta ja yhtenäisyyden puutetta Syyrian sisällä.

Yksi keskeinen ääriajattelulle ja radikalisoitumiselle altistava tekijä Syyriassa on pelko tulevaisuudesta. Lupaukset mahdollisuudesta vaikuttaa omaan tulevaisuuteen epävakaassa tilanteessa ovat keino erityisesti radikaaleille ja terroristiryhmille rekrytoida jäseniä osaksi toimintaansa. Syyria pysyy todennäköisesti kasvualustana ryhmille, joiden väkivaltainen toiminta ei rajoitu maan rajojen sisäpuolelle. Tällöin Syyrian epävakaus ei vaikuta vain maan sisällä, vaan myös laajasti naapurivaltioissa ja jopa Euroopassa asti.

Lähi-idän valtiot hakevat vakautta ja vaikutusvaltaa

Lähi-idässä on useita valtioita, jotka ovat etenkin viime vuosina saaneet kokoaan suurempaa merkitystä maailmanpolitiikassa. Tämä ei johdu vain niiden öljyvaroista, vaan ne ovat pyrkineet kasvattamaan rooliaan aktiivisina kansainvälisen politiikan toimijoina. Maat ovat esimerkiksi halunneet profiloitua rauhanvälityksessä Ukrainan sodan ja Gazan konfliktin yhteydessä. Myös investoinnit Eurooppaan tuovat Persianlahden maille vaikutusvaltaa. Aasiassa ja Afrikassa näiden maiden investointien tuoma vaikutusvalta on vielä suurempi.

Lähi-idän alueen rooli on 1900-luvun alusta asti määrittynyt pitkälti fossiilisten energiavarojen kautta. Persianlahden alueen merkitys energian maailmanmarkkinahintojen kannalta säilyy vielä pitkään keskeisenä, vaikka yhtäältä uusiutuvien energiamuotojen käyttö lisääntyy ja toisaalta energiaomavarainen Yhdysvallat ei enää ole riippuvainen alueen öljystä. Fossiilisten polttoaineiden merkityksen vähenemisen vuoksi alueen öljyntuottajavaltiot ovat jo vuosia aktiivisesti pyrkineet monipuolistamaan talouttaan sekä houkuttelemaan alueelle yrityksiä, osaajia ja turismia. Alueellinen epävakaus ja terroristijärjestöjen toiminta Lähi-idässä luo alueen hallinnoille myös merkittäviä taloudellisia riskejä.

Kaikilla suurvalloilla on omat tavoitteensa Lähi-idässä. Tämä antaa monille alueen valtioille runsaasti poliittista pelivaraa. ■

Vakoilu ja vaikuttaminen

Suojelupoliisi tunnistaa ja estää vieraiden valtioiden vakoilua ja vaikuttamisyrityksiä Suomessa.

Valtiollisen vakoilun ja vaikuttamisen tilannekatsaus

Venäjän ja Kiinan tiedustelu ja vaikuttaminen Suomea vastaan jatkuvat aktiivisina.

Venäjän tiedustelun toimintamallit monipuolistuvat

Venäjä muodostaa keskeisimmän tiedustelu-uhkan Suomea vastaan. Venäjän tiedustelua kiinnostavat muun muassa Suomen ulkopolitiikka, Nato-jäsenyyden aiheuttamat muutokset, Suomen rajapolitiikka sekä kriittinen ja sotilaallinen infrastruktuuri.

Eurooppalaiset maat, mukaan lukien Suomi, ovat heikentäneet viime vuosien aikana merkittävästi Venäjän henkilötiedustelun toimintaedellytyksiä karkottamalla diplomaattipeitteen suojassa toimineita tiedustelijoita. Siksi Venäjä pyrkii lisäämään toisaalta Venäjältä käsin toteutettavaa ammattimaista henkilötiedustelua, toisaalta sijaistoimijoiden hyödyntämistä helposti toteutettavaan tiedonhankintaan. Etänä värvätyt henkilöt – joita tällä hetkellä käytetään Euroopassa tiedustelua laajemmin sabotaasi- ja ilkivaltatoimintaan – eivät aina itse edes tiedä toimivansa Venäjän palveluiden hyväksi.

Venäjän tiedustelupalvelut jatkavat karkotuksista huolimatta yrityksiään sijoittaa tiedustelijoita maan edustustoihin Suomessa ja muualla Euroopassa, koska diplomaattinen koskemattomuus tarjoaa erinomaisen suojan oikeustoimilta ja mahdollisuuden luoda luontevasti suhteita sellaisiin henkilöihin, jotka Venäjän tiedustelua kiinnostavat. Venäjä myös varautuu todennäköisesti jo nyt siihen, että lähivuosina joko Ukrainaan saatavan rauhan tai länsimaiden väsymisen kautta sille voi avautua tilaisuuksia purkaa sitä vastaan kohdistettuja rajoitteita ja sitä kautta palauttaa henkilötiedustelukykyään Euroopassa.

Jos Venäjän taloudelliset ja poliittiset suhteet Suomeen ja muihin Euroopan valtioihin palautuvat edes osittain, sen aiheuttama tiedustelu-uhka monipuolistuu. Aiempien menetelmien rinnalle nousee konfliktitilanteessa toimiviksi osoittautuneita toimintatapoja, kuten sijaistoimijoiden laajaa hyödyntämistä ja tiedonhankintaa Venäjältä käsin. On todennäköistä, että Venäjä samalla siirtää osan nyt Ukrainaan suuntaamistaan tiedusteluresursseista muualle Eurooppaan, mukaan lukien Suomeen.

Myös EU:n pakotepolitiikka ja mahdollisuudet lieventää sitä kiinnostavat Venäjän tiedustelua. Venäjän tiedustelupalvelut pyrkivät tiedon lisäksi hankkimaan pakotteiden ja vientirajoitteiden kohteena olevia tuotteita Suomen ja muiden EU-maiden kautta monimutkaisten hankintaketjujen avulla. Venäjän pyrkimys hankkia laittomasti länsimaista osaamista on aktiivista jatkossakin. Maa on jäämässä kehityksessä jälkeen usealla korkean teknologian alalla ja Venäjä tulee erittäin todennäköisesti panostamaan sotilaalliseen varustautumiseen myös jatkossa.

Kaikki epäilyttävä ei ole Venäjän vaikuttamista

Venäjästä muodostuu julkisessa keskustelussa usein kuva ylivertaisena toimijana, joka pystyy vaikuttamaan moninaisiin asioihin eri puolilla Eurooppaa. Todellisuudessa Venäjän resurssit kohdistuvat tällä hetkellä suurelta osin Ukrainaan. Pohjoismaat tai Suomi eivät myöskään rajatilannetta lukuun ottamatta ole olleet Venäjän vaikuttamistoiminnan keskiössä, eikä Suomeen ole kohdistunut joistain Euroopan maista poiketen sabotaasi-iskuja.

Venäjän vaikuttamistoiminta Suomea vastaan näyttää laajalta, sillä erilaisia tapahtumia tulkitaan Venäjän vaikuttamiseksi – mikä toimii Venäjän hyväksi. Tästä hyvä esimerkki on lennokkihavainnot Suomessa. Niitä on selvitetty huolellisesti viranomaisyhteistyöllä, ja lähes kaikki on voitu varmistaa muun lentotoiminnan aiheuttamiksi.

Suomen Nato-jäsenyys sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisen johdon aiempaa vahvempi näkyvyys kansainvälisillä areenoilla on lisännyt Venäjän Suomeen kohdistuvan informaatiovaikuttamisen määrää ja aggressiivisuutta. Päätavoitteina on luoda pelkoa ja rajoittaa Suomen ulkopoliittisen johdon liikkumatilaa. Etenkään jälkimmäisessä Venäjä ei kuitenkaan ole onnistunut. Maa on suhteiden katkeamisen myötä ylipäätään menettänyt kykynsä saada ymmärrystä omille intresseilleen ja vaikuttaa sitä kautta Suomen poliittiseen päätöksentekoon. Tämän ymmärryksen palauttaminen on Venäjän vaikuttamisen keskeinen tavoite, jos siihen jossain vaiheessa avautuu tilaisuuksia esimerkiksi yhteydenpidon osittaisen palautumisen seurauksena. Venäjä todennäköisesti pyrkii panostamaan erityisesti tiedustelu-upseerien tekemään poliittiseen vaikuttamiseen ja kasvattamaan siinä hyödynnettäviä verkostojaan.

Venäjän Suomeen kohdistama kybervakoilu on jatkunut aktiivisena, ja sen kohdistaminen on heijastanut Venäjän tietotarpeita Suomen poliittisesta päätöksenteosta ja ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Valtionhallintoon sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisiin toimijoihin kohdistetun toiminnan ohella Venäjä on suunnannut kybertiedonhankintaansa myös puolustus- ja sotilaskäyttöön soveltuviin tuotteisiin ja innovaatioihin. Venäjä pyrkii hankkimaan tietoa, joka tukisi sen hyökkäyssotaa Ukrainassa. Venäjän tiedustelupalvelut ovat myös kartoittaneet suomalaisten organisaatioiden tietojärjestelmien verkko- ja fyysisen infrastruktuurin rakenteita sekä suojausmenetelmiä.

Venäjä käyttää haktivistiryhmiä länttä vastaan

Suomi on yhä useammin Venäjän tiedustelupalveluiden laajojen monikansallisten kyberoperaatioiden kohteiden joukossa. Venäjä on kohdistanut tiedonhankintaansa laaja-alaisesti muun muassa länsimaisiin tiedusteluyhteisöihin, kansainvälisen politiikan asiantuntijoihin ja journalisteihin. Venäjän aktiivinen kybertiedonhankinta aiheuttaa →

merkittävän tiedusteluriskin kansainväliseen politiikkaan ja Venäjään liittyvien teemojen parissa työskenteleville virkamiehille, asiantuntijoille ja tutkijoille.

Opportunistista mutta myös menetelmällistä kehitystä on kuvastanut Venäjän lisääntynyt kiinnostus toimitusketjujen hyödyntämiseen osana kybervakoilua. Venäjä on hyödyntänyt länsimaissa yleisesti käytettävien tietojärjestelmien toimitusketjujen heikkouksia Suomeen ja länsimaihin kohdistuvissa tunkeutumisissa. Esimerkiksi pilvipalvelut tarjoavat kybervakoilun näkökulmasta hyvän panos-tulossuhteen: pilvipalvelun toimitusketjuun kuuluvaa organisaatiota varten kehitetty tunkeutumismenetelmä voi tarjota väylän lukuisten saman pilvipalvelun asiakkaiden tietoihin.

Venäjän tiedustelupalvelut hyödyntävät säännöllisesti myös suomalaista tietoverkkoinfrastruktuuria kolmansiin maihin kohdistuvissa operaatioissaan. Venäjän on myös havaittu omaksuneen Kiinan vakiintuneesti käyttämiä toimintamalleja kuluttajaverkkolaitteiden murtamisessa osaksi toiminnansuojausinfrastruktuuria. Murretut kuluttajaverkkolaitteet mahdollistavat haitallisen kybertoiminnan naamioimisen tavanomaiseksi verkkoliikenteeksi, mutta myös vaikeuttavat tekijän tunnistamista ja jäljittämistä. Näiden ohella murretut kuluttajareitittimet tarjoavat mahdollisuuden toteuttaa kybertiedonhankintaa kohdeorganisaatioiden tietoturvavalvonnan ulottumattomissa: murrettu kotireititin voi esimerkiksi tarjota pääsyn liikenteeseen etätyöntekijän ja kohdeorganisaation järjestelmien välillä.

Venäjä hyödyntää kybervakoilun keinoin hankkimiaan tietoja länsimaihin kohdistuvassa vaikuttamistoiminnassa, mukaan lukien Suomessa. Venäjä pyrkii esimerkiksi kybervaikuttamisen ja informaatiovaikuttamisen välimaastoon luettavilla niin kutsutuilla hack & leak -operaatioilla häpäisemään ja häiritsemään kohdemaita, -henkilöitä tai -organisaatioita laittomasti hankittuja sekä osin vääristeltyjä tietoja vuotamalla.

Vastaavasti kyberrikollisuuden ja valtiollisten kybervakoilutoimijoiden välinen raja on hälventynyt viimeisten vuosien aikana. Sijaistoimijoiden roolin arvioidaan kasvaneen kyberympäristössä tapahtuvassa tiedonhankinnassa ja vaikuttamisessa. Viime vuosien näkyvimmiksi kybertoiminnan ilmiöiksi nousseet venäjämielisten haktivistiryhmittymien Suomeen ja muihin länsimaihin kohdistamat palvelunestohyökkäykset ovat niin ikään jatkuneet.

Näkyvyyttä helposti saava haktivistitoiminta mukailee Venäjän etujen mukaista kybervaikuttamista, ja kyberilkivaltaa eli palvelunestohyökkäyksiä nähdään erittäin todennäköisesti jatkossakin. Valtaosin tällaisen toiminnan vaikutukset pysyvät vähäisinä, mutta pyrkimystä suurempien reaalimaailman vaikutusten tavoitteluun on myös nähtävissä.

Suomea koskeva tiedustelutieto on Kiinalle tärkeää

Kiinan tiedustelun kiinnostus Suomea kohtaan on jatkuvaa ja pitkäaikaista. Kiina kohdistaa Suomeen henkilötiedustelua ja kybervakoilua, joilla Kiina pyrkii maailmanpoliittisen asemansa vahvistamiseen. Sisäinen kehitys Kiinassa korostaa tiedustelutoimijoiden merkitystä, sillä koko kiinalaista yhteiskuntaa koskeva turvallisuuden painottaminen vaikuttaa myös maan tiedustelutoimijoiden rooliin.

EU- ja Nato-maana Suomi on Kiinan kannalta kiinnostava poliittiseen päätöksentekoon kohdistuvan tiedustelun kohde. Lisäksi huipputeknologia, arktiset aiheet ja Kiinan hallinnon itselleen uhkaaviksi kokemat ryhmät ovat pysyneet Kiinan tiedustelun kohteina Suomessa. Tiedustelun avulla Kiina tavoittelee sekä Suomeen että laajemmin esimerkiksi Natoon liittyvää tietoa. Henkilötiedustelussa mielenkiinnon kohteena ovat laajasti erilaiset asiantuntijat ja yhteiskunnalliset toimijat, joilla on mahdollisuus päästä käsiksi Kiinaa kiinnostavaan tietoon tai vaikuttaa päätöksentekoon Kiinan toivomalla tavalla.

Kiina pyrkii globaalisti ohjaamaan Kiinasta käytävää keskustelua sille edulliseen suuntaan. Suomessakin Kiinan tavoitteena on vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon, ohjata Kiinasta käytävää keskustelua Kiinan päämäärien mukaisesti ja välttää Kiinan näkökulmasta epätoivottavien aiheiden käsittelyä. Vaikuttamisen kohteita voivat olla Suomessa poliittiset päättäjät, julkinen keskustelu sekä Suomessa asuva kiinalaistaustainen väestö. Kiina hyödyntää kiinalaisyhteisöjä Kiinan ulkopuolella vaikuttamistoiminnan kanavina esimerkiksi niihin linkittyvien erilaisten yhdistysten kautta.

Kiina on tarkka julkisuuskuvastaan ja reagoi herkästi, kun se kokee etujaan loukattavan. Tämä korostuu erityisesti tilanteissa, joissa esimerkiksi negatiivinen uutinen saa osakseen kansainvälistä mediahuomiota. Kun Kiina mainitaan sille epäedullisessa valossa, kiinalaiset tahot voivat reagoida myös ilman, että taustalla on valtiollista ohjausta.

Kiina harjoittaa Suomessa pakolaisvakoilua, jonka avulla se pyrkii valvomaan ja kontrolloimaan Suomessa asuvia entisiä ja nykyisiä kansalaisiaan, jotka se kokee uhkaksi itselleen. Pakolaisvakoilutapauksissa on mahdollista, että Kiina painostaa ja häiritsee eri tavoin pakolaisvakoilun kohteita tai heidän läheisiään.

Kiinan tiedustelu hyödyntää joustavasti eri toimintatapoja

Kiina käyttää tiedustelussa hyväkseen verkkoalustoja, joiden avulla se pyrkii luomaan kontakteja kohteisiin. Verkossa ja sosiaalisen median alustoilla tapahtuvissa lähestymisissä ei aina ole osoitettavissa selvää yhteyttä Kiinaan. Esimerkiksi rekrytointiprosesseja työpaikkoihin voidaan käyttää Kiinan tiedustelun lähestymisyritysten peitteenä. Tämä tarkoittaa sitä, että kiinalainen tiedustelupalvelu luo kontaktin sitä kiinnostavaan henkilöön esiintyen rekrytoijana tai käyttäen rekrytointiyritystä.

Kiina hyödyntää erilaisia avustajia tiedustelussaan. Avustajat toimivat linkkinä tiedustelu-upseerin ja varsinaisen tiedustelun kohteen välillä ja tekevät tiedustelutoiminnan paljastamisesta ja yhdistämisestä Kiinan tiedusteluorganisaatioihin aiempaa vaikeampaa. Todennäköisesti Kiinan tiedustelupalvelut pyrkivät tulevaisuudessa kehittämään toimintatapojaan siten, että yksittäisiä lähestymisiä tai yhteydenottoja on entistä vaikeampi yhdistää Kiinaan tai Kiinan tiedusteluorganisaatioihin.

Arkaluontoisen tiedon pyytäminen tai kutsut Kiinaan voivat olla merkkejä siitä, että yhteydenoton taustalla on kiinalainen tiedustelupalvelu.

Kiinan kyberoperaatiot keskittyvät yhä enemmän länsimaiseen kriittiseen infrastruktuuriin

Kiinan kyberoperaatiot ovat maailmanlaajuisia, ja ne kohdistuvat myös Suomeen. Kybertoiminnan kohdistuksessa korostuvat edelleen ulko- ja turvallisuuspoliittiset teemat, mutta viime vuosien aikana Kiinan kyberoperaatiot ovat keskittyneet yhä enemmän länsimaiseen kriittiseen infrastruktuuriin. Kiina pyrkii aktiivisesti luomaan itselleen mahdollisuuksia länsimaihin kohdistuvaan kybervaikuttamiseen.

Kiinan kybertoiminnan nopeutta, voimakkuutta ja laajuutta määrittää suurelta osin Kiinan laaja kyberekosysteemi, joka on lainsäädännöllisin velvoittein ja taloudellisin kannustimin integroinut koulutus-, tutkimus- ja yrityssektorit tuottamaan kybertoiminnassa tarvittavaa osaamista, palveluja, työkaluja ja haavoittuvuuksia.

Kiinan tiedustelu hyödyntää erityisesti kansallista kyberalan yrityssektoriaan tietoverkkoinfrastruktuurin, haavoittuvuuksien, tunkeutumistyökalujen sekä asiantuntijaosaamisen hankinnassa. Vastaavasti Kiinan lainsäädännön velvoite ilmoittaa uusista haavoittuvuuksista ensimmäiseksi maan viranomaisille on varmistanut Kiinan tiedusteluorganisaatioille erinomaiset lähtökohdat haavoittuvuuksien hyväksikäyttämiseen kyberoperaatioissa. Haavoittuvuuksien keskitetty hallinta on osittain määrittänyt Kiinan tiedustelun kohdevalintaa, mutta myös tehostanut haavoittuvuuksien hyödyntämistä ja vaikeuttanut hyökkääjän yksilöintiä, kun Kiinan tiedusteluorganisaatiot ovat hyödyntäneet samoja haavoittuvuuksia ja ohjelmistoja omissa kyberoperaatioissaan.

Kiina hyödyntää edelleen aktiivisesti suomalaista tietoverkkoinfrastruktuuria, kuten konesaleista vuokrattuja palvelimia sekä murrettuja kuluttajaverkkolaitteita, kolmansiin maihin kohdistuvissa kyberoperaatioissaan. Viimeisten vuosien merkittävimpänä Kiinan kybertoimintaa kuvaavana trendinä on näyttäytynyt heikosti suojattujen kotireitittimien murtaminen osaksi niin kutsuttuja varjoverkkoja. Varjoverkot ovat mahdollistaneet Kiinan tiedustelulle toiminnan paremman suojaamisen ja erittäin kattavan tiedonhankinnan mutta myös vaikuttamisen. Varjoverkot yhdessä kiinalaisten verkkolaitteiden yleisyyden ja suosion kanssa ilmentävät Kiinan tavoitteita globaalin signaalitiedustelukyvyn rakentamiseksi.

Kiinan rakentama tuotantoketjujen kontrollointi tekee länsimaista yhä riippuvaisempia kiinalaisesta teknologiasta. Länsimaiden kasvava riippuvuus Kiinasta kaventaa ulkopoliittista liikkumatilaa sekä vaikeuttaa Kiinan kybervakoilun torjuntaa.

Myös muut autoritaariset valtiot vakoilevat ja vaikuttavat

Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta merkityksellistä on Iranin kaltaisten autoritaaristen valtioiden erityisesti omiin kansalaisiinsa kohdistama vakoilu ja vaikuttaminen. Valtiollisen toimijan tarkoitusperät pakolaisvakoilulle voivat olla moninaisia, mutta yksi keskeinen motiivi on toisinajattelijoiden kontrollointi ja hallinnolle haitallisen toiminnan tukahduttaminen. Iranin valtiollisessa toiminnassa Euroopassa käytetään myös sijaistoimijoita, jotta kytkös Iranin valtioon voitaisiin tarvittaessa kiistää. ■

Vakoilu vie startupilta tulevaisuuden

Viime vuosina suomalaisiin startup-yrityksiin on kohdistunut lukuisia onnistuneita kybervakoiluoperaatioita. Kun innovaatiot vuotavat Venäjälle tai Kiinaan, yrityksen tulevaisuudelta katoaa pohja – ja samalla Suomen kansallinen etu kärsii. Turvallisuustietoisuudesta voi tehdä kilpailuvaltin.

Suomalainen startup-ekosysteemi on tuottanut useita kansainvälisiä menestystarinoita. Menestys vaatii yrittäjiltä valtavaa työtä: kamppailu rahoituksesta on kovaa, voitto- ja kasvuodotukset ovat suuria ja painetta tulee monesta suunnasta. Armottoman kilpailun puristuksessa ja työpäivien venyessä pienet resurssit on käytettävä startupin ydintekemiseen. Yleensä tämä tarkoittaa startupin varsinaisen tuotteen hiomista tukitoimintojen – kuten turvallisuusuhkilta suojautumisen – kustannuksella.

Valitettavasti myös Venäjän ja Kiinan kaltaisten autoritaaristen valtioiden tiedustelukoneistot ovat huomanneet tämän ja ottaneet kasvuyrityksiä kohteikseen. Suojelupoliisi seuraa ja torjuu suomalaiseen elinkeinoelämään kohdistuvia kansallisen turvallisuuden uhkia, kuten valtiollista vakoilua ja vaikuttamista.

Supon tiedossa on viime vuosilta lukuisia onnistuneita kybervakoilutapauksia, joissa valtiolliset toimijat ovat tunkeutuneet suomalaisten pienyritysten järjestelmiin. Vakoilutapausten myötä yritykset ovat menettäneet tietoa, mikä voi vaikuttaa vakavasti niiden mahdollisuuksiin menestyä markkinoilla. Yrityksiin kohdistuu uhkia myös investointien ja henkilötiedustelun kautta.

Asiakkaan luottamuksen voi menettää vain kerran

Startup-maailmassa esimerkiksi kybervakoilulta suojautuminen voi tuntua yhdeltä pieneltä murheelta monen muun prioriteetin keskellä, mutta turvallisuuspuutteet voivat pahimmassa tapauksessa koitua yrityksen kohtaloksi. Onnistuneen vakoiluoperaation myötä startup voi menettää sekä tuotteensa että asiakkaidensa luottamuksen. Vakoilusta kärsii sekä yrittäjä että Suomen kansallinen etu.

Valtiollisen vakoilun riski kohdistuu erityisesti yrityksiin, jotka kehittävät korkean teknologian tuotteita. Nämä liittyvät esimerkiksi avaruusteknologiaan, tekoälyyn, puolustusteknologiaan, puolijohteisiin tai kvanttiteknologiaan.

Valtiollisen tiedustelutoiminnan taustalla ovat useimmiten Venäjä tai Kiina, jotka kilpailevat teknologioista ja joilla ei ole pidäkkeitä vihamieliseen tiedonhankintaan. Venäjän tiedustelu pyrkii hankkimaan tietoa etenkin Ukrainan sotilaalliseen tukeen liittyviä tuotteita kehittävistä yrityksistä sekä yleisimmin puolustusteknologiasta. Kiina on kiinnostunut korkean teknologian tuotteista laaja-alaisesti, ja se käyttää vakoilua paitsi oman teknologisen osaamisen kehittämiseen, mutta myös taloudellisen kilpailuasemansa parantamiseen.

Ulkomaiset investoinnit saattavat johtaa teknologiasiirtoihin

Kybervakoilun lisäksi yrityksiin kohdistuu riskejä myös ulkomaisen rahoituksen ja henkilötiedustelun kautta.

Suurvallat etsivät Euroopasta tällä hetkellä korkean teknologian yrityksiä, jotka kehittävät maiden tavoittelemaa teknologiaa, mutta joiden rahoitusasema on heikko. Valtiollisten rahoittajien toimintamalliin kuuluu antaa rahoitusta melko hyvillä rahoitusehdoilla, mutta tiukoilla tiedon omistajuuteen tai käyttörajoituksiin asetetuilla ehdoilla. Rahoitus käytännössä johtaa teknologiasiirtoon toiseen maahan.

Myös yritysostot ovat valtioille tapa hankkia teknologista osaamista laillisin keinoin. Autoritaariset valtiot voivat saada yritysoston avulla haltuunsa länsimaissa toimivan yrityksen, joka luo mahdollisuuden myös kiertää pakotteita. Monet korkean teknologian tuotteet ovat kaksikäyttötuotteita eli niitä on mahdollista hyödyntää myös sotilaallisissa sovelluksissa, mutta ne eivät välttämättä ole minkään vientivalvontarajoituksen piirissä

Valtiot voivat hyödyntää myös henkilötiedustelua yrityksiä vastaan. Nopea kansainvälinen kasvu ja suuret rekrytoinnit voivat kasvattaa insider-riskiä. Insiderilla tarkoitetaan yrityksen tai sen alihankkijan työntekijää, joka tahallisesti ja vilpillisesti vaarantaa yrityksen tietoturvallisuuden ja tiedot kolmannen osapuolen hyödyksi. Kolmas osapuoli voi olla esimerkiksi vieras valtio.

Turvallisuudesta kilpailuetu

Vakoiluriskiä on mahdollista pienentää järjestelmällisellä turvallisuuskulttuurilla ja hyvällä tietoturvalla. Onnistuneiden turvallisuustoimenpiteiden avain on tunnistaa, mikä on yrityksen keskeisin suojattava etu. Monelle startupille se voi olla tuote tai uusi innovaatio, toisille palvelutuotannon prosessi. Turvallisuustoimenpiteitä toteutetaan kerroksellisesti tämän ympärille.

Jokaisen yrityksen on rakennettava itselleen sopiva turvallisuuskulttuuri. Resurssien käyttäminen turvallisuuteen voi vaatia päättäväisyyttä, sillä aloittelevien yritysten rahoitusmallit asettavat monesti lyhyen tähtäimen kasvun turvallisuuskulttuurin edelle. Vaikka rahoittajan aikaperspektiivi on erilainen kuin yrityksen omistajan, turvallisuuteen panostaminen kannattaa, jotta yrityksellä on toiminnan edellytykset myös tulevaisuudessa. Asianmukainen turvallisuuskulttuuri on myös edullisempaa ja vaivattomampaa luoda heti yritystaipaleen alkuvaiheessa kuin ottaa käyttöön myöhemmin.

Turvallisuudesta on mahdollista tehdä myös yrityksen kilpailuvaltti. Nykyisessä maailmantilanteessa turvallisuusorientoituneille ratkaisuille on kysyntää. Valtionhallinnot ostavat puolustus- ja turvallisuusalan tuotteita valtavaa tahtia. Natoon liittyminen on avannut suomalaisille yrityksille myös uusia markkinoita. Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta on tärkeää, että korkean teknologian alalla toimii myös suomalaisia yrityksiä.

Supo edistää myös Suomen taloudellista turvallisuutta

Suomi tarvitsee menestyviä vientiyrityksiä emmekä halua, että esimerkiksi Venäjän tai Kiinan tiedustelutoimijat pääsevät syömään nousevien suomalaisten yritysten potentiaalia. Talouteen ja elinkeinoelämään kohdistuvien uhkien torjunta edellyttää yritysten ja viranomaisten yhteistyötä.

Suojelupoliisi voi auttaa kasvuyrityksiä parantamaan niiden turvallisuutta eri tavoin yrityksen kehitysvaiheesta riippuen. Se voi tarkoittaa esimerkiksi turvallisuusselvitysten laatimista, jolloin supo selvittää yrityksen omien tai alihankkijoiden työntekijöiden taustoja. Yhteistyöhön kuuluu myös muiden turvallisuustoimien kehittämistä.

Suojelupoliisi on keskustellut viime vuoden aikana turvallisuusuhkista useiden nousevien teknologiayritysten kanssa. Yrityksiltä saatava tieto auttaa viranomaisia parantamaan tilannekuvaansa ja tukemaan yrityksiä entistä paremmin turvallisuusuhkien torjunnassa. Yhteistyön avulla on pystytty torjumaan suomalaisiin yrityksiin kohdistuneita kybervakoiluoperaatioita. ■

Näin sabotööri rekrytoidaan

Suojelupoliisin havaintojen mukaan riski suomalaisten rekrytoimiselle Venäjän vaikuttamistoimintaan ulkomailla on olemassa. Pienikin ilkivalta voi johtaa muissa valtioissa hyvin vakaviin rangaistuksiin.

Venäjän Eurooppaan kohdistamassa sabotaasitoiminnassa nähtiin viime vuonna rauhallisempi jakso verrattuna vuoteen 2024. Tästä huolimatta Euroopassa havaittiin myös viime vuonna Venäjän valtiollisiin toimijoihin kytkeytyviä sabotaaseja ja vandalismia. Kyse on ollut pääasiassa tuhopoltoista, töhrimisestä tai tarrojen liimaamisesta.

Vaikuttamistoiminnassaan Venäjä käyttää verkosta rekrytoituja sijaistoimijoita. Sijaistoimijoilla tarkoitetaan ulkopuolisia henkilöitä, jotka suorittavat tekoja rahaa vastaan. Teot vaihtelevat laajalla skaalalla aina pienimuotoisesta vaikuttamistoiminnasta erilaisiin sabotaasitoimiin, kuten ilkivaltaan tai jopa tuhopolttoihin. Venäjän tiedustelu rekrytoi sijaistoimijoita kansainvälisesti ja suojelupoliisin havaintojen mukaan riski Suomen kansalaisten rekrytoimiselle fyysiseen vaikuttamistoimintaan ulkomaille on olemassa. Sijaistoimijat eivät aina ymmärrä toiminnan laittomuutta tai tiedosta, mitkä toimijat ovat rekrytoinnin taustalla. Jos suomalainen päätyy sijaistoimijaksi ulkomaille tekemään esimerkiksi tuhotöitä Venäjän lukuun, henkilökohtaiset seuraukset voivat olla hyvin vakavia.

Suomi ei edelleenkään ole Venäjälle vaikuttamisen pääkohdemaita eikä Suomi ole toistaiseksi ollut Venäjän sabotaasien kohteena. Töhrimisen kaltaisen pienimuotoisen vaikuttamistoiminnan lisäksi uhka vakavammista sabotaaseista kuten tuhopoltoista on silti edelleen olemassa myös Suomessa. Venäjällä sabotaasitoimintaa ohjaa erityisesti sotilastiedustelupalvelu GRU ja toiminnalla pyritään luomaan pelotetta. Sabotaasilla on Venäjällä pitkät perinteet. Toiminta on kustannustehokasta ja jatkuu todennäköisesti niin kauan kuin Venäjällä on syy lännen yhtenäisyyteen ja Ukrainan tukeen vaikuttamiseen.

Sijaistoimijoiden rekrytoiminen vaikuttamistoimintaan noudattaa tiettyä kaavaa, jonka jokainen vaihe on Venäjän tiedusteluviranomaisten tarkassa valvonnassa. →

1 Rekrytointi

Venäjän tiedustelu rekrytoi sijaistoimijoita ilmoituksilla sosiaalisessa mediassa ja viestisovelluksissa, erityisesti Telegramissa. Ilmoituksissa tarjotaan rahaa pienten tehtävien suorittamista vastaan.

Rekrytointi tapahtuu pitkän välikäsiketjun kautta, joten ilmoituksista ei pysty päättelemään kytköstä Venäjän viranomaisiin. Joitakin ilmoituksia on myös kohdennettu venäläistaustaisille, Venäjä-myönteisille tai rahan tarpeessa oleville henkilöille.

Monesti ilmoituksiin suostuvilla on rikollistaustaa tai huono-osaisuuden kokemuksia, jolloin tarjotut tehtävät voivat kuulostaa hyvältä vaihtoehdolta tienata rahaa.

2 Toimeksianto

Ensimmäiset rekrytoidulle annettavat toimeksiannot ovat pieniä, kuten tarrojen liimaamista julkisille paikoille. Yksinkertaisilla tehtävillä testataan henkilöiden luotettavuutta ja kyvykkyyttä vaativampiin tehtäviin. Venäjän tiedustelu antaa rekrytoiduille hyvin yksityiskohtaiset ohjeet toimeksiannon toteuttamisesta. Se päättää kohteet, vaikuttamistoiminnan toteuttamistavan yksityiskohtineen sekä ajankohdan.

Joskus toimeksiannon toteuttaja rekrytoi lähipiiriään mukaan toimintaan. Yksittäisen tuhotyön tai vandalismin eri vaiheisiin käytetään useita eri sijaistoimijoita, jotka eivät ole tietoisia toisistaan.

3 Toiminta

Varsinaisessa tuhotyön toteutuksessa on monesti mukana useita henkilöitä. Tekijäjoukko voi olla myös monikansallinen. Suomesta rekrytoitava henkilö voi matkustaa sellaisiin Euroopan maihin, jotka ovat Venäjän vaikuttamistoiminnalle tärkeitä kohteita.

Tekijät jakavat tuhotyön toteutusvastuuta keskenään: yksi henkilö voi esimerkiksi tuoda tarvittavan välineistön ja materiaalit, toinen tehdä varsinaisen sabotaasin ja kolmas kuvata toiminnan. Toimintaan ryhtyminen vaatii erillisen toteutusluvan Venäjän tiedusteluviranomaisilta.

4 Todiste ja palkkio

Palkkion onnistuneesta toiminnasta saa Venäjältä vain todisteita vastaan. Kaikki toiminta tulee kuvata. Venäjän tiedusteluviranomaiset voivat jättää palkkion maksamatta, jos ohjeita ei ole noudatettu tarkasti. Palkkioiden suuruus vaihtelee ja toimeksiannon välityksessä käytetyn välikäsiketjun jokainen vaihe ottaa palkkiosta oman osansa.

5 Kiinni jääminen

Tuhotyötapauksissa myös länsimaiden turvallisuus- ja tiedustelupalvelut ryhtyvät selvittämään tapahtumia nopeasti. Tämä kasvattaa merkittävästi kiinni jäämisen todennäköisyyttä verrattuna tavalliseen ilkivaltaan. Yleensä kiinni jäävät henkilöt ovat iskujen toteuttajia eivätkä rekrytoivaa välikäsiketjua.

Venäjälle sijaistoimijat ovat ”kertakäyttöisiä”. Sijaistoimijoita hyödynnetään, koska heidän kiinni jäämisestään ei ole haittaa Venäjälle. Maa ei tarjoa tukea sijaistoimijoille paljastumisen jälkeen.

6 Rangaistus

Jos länsimaiden viranomaiset pystyvät todistamaan, että toiminta on tapahtunut Venäjän ohjauksessa – vaikka teon toteuttajan sitä tiedostamatta – rikosnimikkeet voivat olla hyvin vakavia. Euroopassa pienimuotoista ilkivaltaa toteuttaneita henkilöitä on epäilty ja syytetty esimerkiksi vieraan valtion hyväksi toimimisesta sekä terrorismirikoksista.

Näissä rikoksissa tuomiot ovat pitkiä, esimerkiksi useita vuosia vankeutta. Olot rangaistuslaitoksissa ovat todennäköisesti heikommat kuin Suomessa. Suomen viranomaisten mahdollisuudet tarjota konsuliapua kansalaisilleen tällaisissa tilanteissa ovat hyvin rajalliset. ■

Generatiivinen tekoäly tehostaa vaikuttamistoimintaa

Suuret kielimallit ovat mullistaneet maailmaa monella tavalla. Tekoälykehitys tarjoaa epäystävällisille valtiollisille toimijoille työkaluja myös uudenlaiseen ja tehokkaampaan vaikuttamiseen.

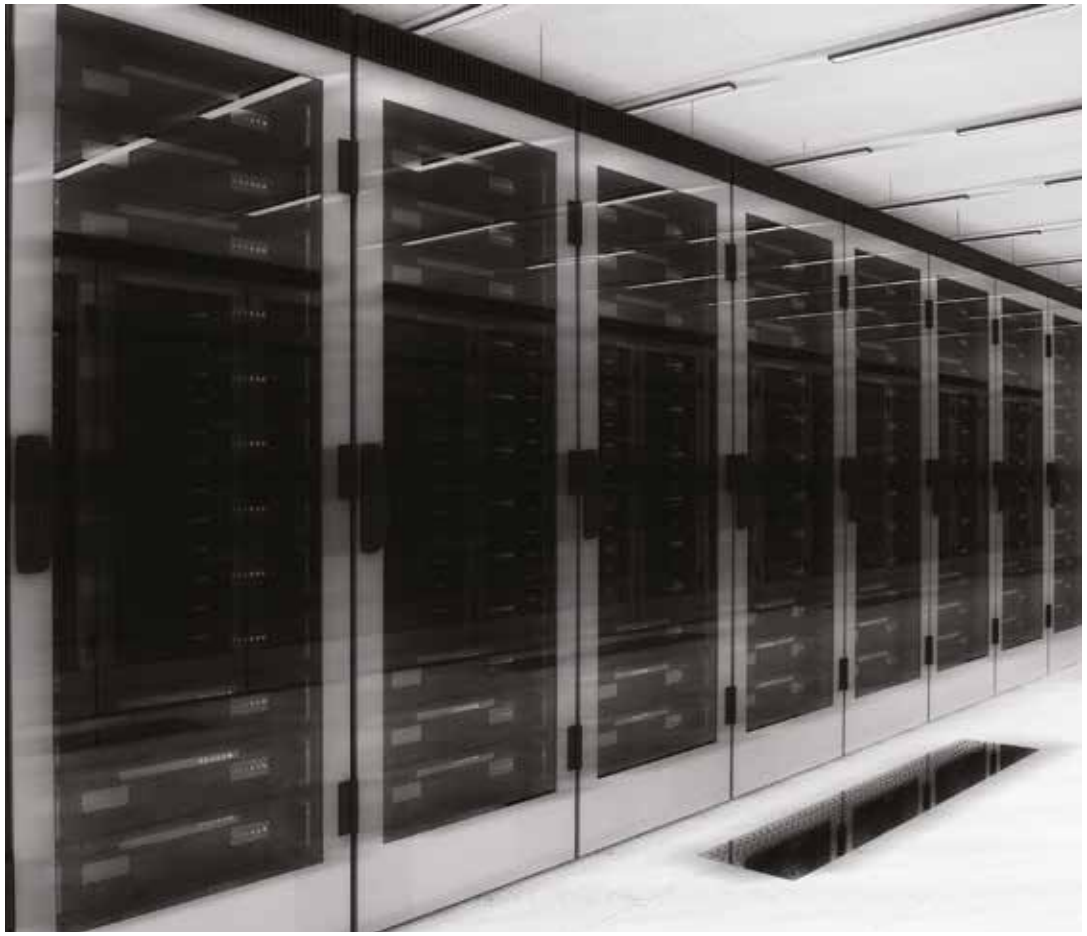

Generatiivisen tekoälyn kehitys on hallinnut 2020-luvun teknologiakenttää. Suuret kielimallit luovat tilastollisella päättelyllä uskottavalta vaikuttavaa uutta tekstiä koulutusaineistonsa pohjalta. Keskustelevat kuluttajasovellukset, kuten ChatGPT, ovat tuoneet kielimallit osaksi jokapäiväistä arkea kaikkien saataville. Generatiivisilla malleilla on mahdollista luoda myös uutta kuva- ja videomateriaalia todella nopeasti.

Tekoälyn hyödyt eivät ole jääneet huomaamatta vihamielisiltä vaikuttajilta. Kaupallisia tekoälysovelluksia on havaittu hyödynnettävän esimerkiksi polarisoivaan sosiaalisen median sisällöntuotantoon ja vaikuttamistoiminnassa tarvittavien avustavien työkalujen koodaamiseen. Tulevaisuudessa tekoäly voi haastaa kansallista turvallisuutta yllättävillä tavoilla.

Informaatiovaikuttamista on helppoa ja nopeaa tehdä myös suomeksi

Kielimallit ovat helpottaneet huomattavasti mahdollisuuksia toteuttaa informaatiovaikuttamista tehokkaasti suomen kaltaisilla harvinaisilla kielillä. Kielimallien tuottamaa tekstiä voi olla erittäin vaikea erottaa ihmisen tuottamasta tekstistä. Informaatiovaikuttamisessa olennaista on nopeus: kielimalleihin pohjautuvien tekoälyagenttien avulla on helppoa reagoida nopeasti esimerkiksi nouseviin uutistapahtumiin.

Nopeaa reagointikykyä voidaan hyödyntää esimerkiksi vaalivaikuttamisessa. Syvävääreennetyllä kuvamateriaalilla on mahdollista hämmentää informaatioympäristöä ja kyseenalaistaa totuutta valheellisilla väitteillä. Tekoälyagentit mahdollistavat myös niin kutsuttujen trolliarmeijoiden ylläpitämisen automatisoinnin ja esimerkiksi erittäin aidoilta vaikuttavien valesivustojen nopean luomisen.

Kielimallit haastavat medialukutaitoa ja levittävät vinoutunutta tietoa

Tekoälymallit voivat niiden koulutusaineistosta ja alkuperästä riippuen sisältä vinoumia tai sisäänrakennettua propagandaa, kuten autoritaaristen valtioiden muokkaamaa, vääristeltyä historiaa. Nämä vinoumat voivat periytyä vanhemmista kielimalleista uusiin.

Monet ihmiset suhtautuvat tekoälyn tuottamaan tietoon arjessa varauksettomasti, koska se pintapuolisesti vaikuttaa järkeenkäyvältä. Esimerkiksi hakukoneiden tekoälytiivistelmien luonnetta ei aina osata erottaa varsinaisista hakutuloksista. Osana medialukutaitoa on tärkeää ymmärtää tekoälyn rajoitteet: vaikka kielimallien tuottama teksti olisi uskottavaa, kielimallit eivät aidosti ymmärrä mitään. Mallit ovat edelleen eräänlainen "musta laatikko" eikä tuotetun tiedon oikeellisuutta pysty aina arvioimaan. Kielimallien tilastollinen kielentuotanto johtaa usein tekstiin, jolla ei ole todellisuuspohjaa ja malleissa esiintyy käyttäjän ajatusten myötäilyä. Malleissa voi olla myös kehittäjien asettamia rajoituksia, ja siksi ne saattavat vältellä joihinkin kysymyksiin vastaamista.

Heikolla tekoälylukutaidolla voi olla vaikutuksia kansallista turvallisuutta uhkaaviin ilmiöihin, jos esimerkiksi kielimallien kanssa käydyt keskustelut syventävät henkilön radikalisoitumista.

Tekoälyllä koodatut kriittiset järjestelmät saattavat sisältää haavoittuvuuksia

Kielimallit ovat tehostaneet ohjelmistokehitystä merkittävästi. Vibekoodaukseksi sanotaan toimintatapaa, jossa ohjelmakoodi tuotetaan täysin tekoälyn avulla ihmisen pyytämän kehotteen mukaisesti. Vibekoodaus heikentää erityisesti pitkällä aikavälillä kokemattomien kehittäjien ymmärrystä ohjelmistojen toiminnallisuuksista, mikä on riski etenkin kriittisen infrastruktuurin järjestelmissä. Tekoälyavusteisen ohjelmistokehityksen myötä kriittisiin järjestelmiin voi päätyä ohjelmointivirheitä, tietoturvahaavoittuvuuksia tai jopa haitallista koodia, jota on tarkoituksellisesti ujutettu kielimallin koulutusaineistoon.

Verkon tekoälysovellukset voivat kerätä kaiken niihin syötetyn datan

Verkossa toimiviin kielimalleihin liittyy merkittävä riski tietovuodoista. Tekoälysovellukset voivat tallentaa kaiken niihin syötetyn datan esimerkiksi kielimallien kouluttamista varten. Tallennettu tieto voi päätyä tai paljastua vihamielisille toimijoille vasta vuosia myöhemmin. Vaikka käyttäjät tiedostaisivat kielimallien tietoturvariskit, sovellusten helppokäyttöisyys voi kannustaa laiminlyömään tietoturvaohjeistuksia. Arkaluonteista tietoa päätyy Suomessakin julkisiin tekoälysovelluksiin sekä vahingossa että välinpitämättömän toiminnan seurauksena. ■

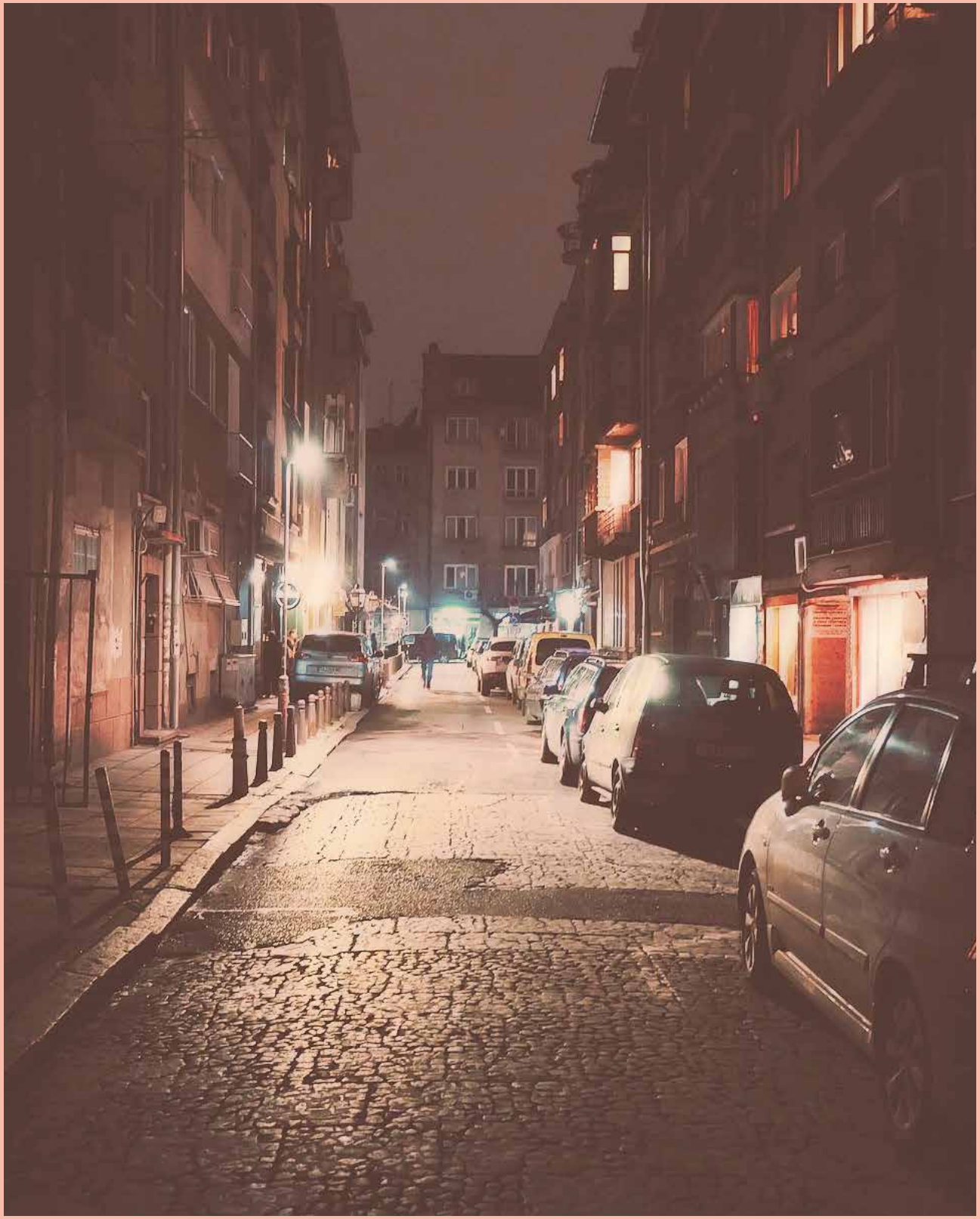

Terrorismi

Suojelupoliisi torjuu terrorismia tiedustelun keinoin sekä seuraa terrorismiin liittyviä ilmiöitä.

Kansallinen terrorismin uhka-arvio 2026

5. välitön
4. korkea
3. kohonnut
2. mahdollinen
1. matala

Terrorismin uhkataso Suomessa on viisiportaisen asteikon tasolla kolme, kohonnut. Kansallinen terrorismitilanne on vahvasti yhteydessä kansainvälisiin kehityskulkuihin. Länsimaissa toteutuneilla iskuilla on todennäköisesti inspiraatiovaikutusta myös Suomessa.

Todennäköisimmän isku-uhkan aiheuttavat radikaali-islamistista tai äärioikeistolaista ideologiaa kannattavat yksittäiset henkilöt ja pienryhmät. Erityisesti nuorten ja alaikäisten osuus iskuhankkeisiin osallistuneista on länsimaissa kasvussa. Lasten ja nuorten verkkoympäristöön painottuva radikalisoituminen on ollut huolestuttava ilmiö jo usean vuoden aikana. Nuorten osallistumisesta ääriliikkeiden toimintaan on useita vakavia esimerkkejä sekä radikaali-islamistisen että äärioikeistolaisen ideologian kannattajien keskuudesta. Haavoittuvassa asemassa olevien nuorten yleinen väkivaltakiinnostus johtaa todennäköisesti vakaviin väkivallantekoihin.

Radikaali-islamistinen terrorismi Euroopassa edelleen keskeisin uhka

Radikaali-islamistisen terrorismin uhka Euroopassa on pysynyt pääosin samalla tasolla kuin viime vuonna. Iskuhankkeiden määrä on edelleen koholla verrattuna Hamasin lokakuun 2023 hyökkäystä edeltäneisiin vuosiin. Gazan sota on mobilisoinut ja radikalisoinut radikaali-islamistista ideologiaa kannattavia henkilöitä ja verkostoja. Myös kansainväliset terroristijärjestöt Isil ja al-Qaida sekä niille uskollisuutta vannovat ryhmittymät ovat pyrkineet hyödyntämään konfliktia propagandassaan ja kehottaneet iskuihin länsimaissa. Sen sijaan islamia loukkaavaksi tulkitut teot ovat jääneet vähemmälle huomiolle propagandassa.

Todennäköisin iskutapa on edelleen siviiliväestöön kohdistuva hyökkäys yksinkertaisin tekovälinein, kuten ajoneuvoa tai teräaseita käyttäen. Radikaali-islamistisessa propagandassa kehotetaan ja ohjeistetaan myös ampuma-aseiden ja räjähteiden käyttöön. On todennäköistä, että länsimaissa toteutettavat monimutkaisemmat tai suuria uhrimääriä vaativat iskut inspiroivat radikaali-islamistista terrorismia kannattavia henkilöitä, mikä todennäköisesti näkyy uusina iskuhankkeina. Laajamittainen isku Suomessa on kuitenkin epätodennäköinen.

Kansainvälisesti merkittävimmän uhkan aiheuttavat terroristijärjestöt Isil ja al-Qaida sekä niille uskollisuutta vannovat ryhmittymät. Järjestöjen toiminta painottuu konfliktialueille ja hauraisiin valtioihin, mutta niillä on erittäin todennäköisesti pyrkimyksenä toteuttaa merkittäviä iskuja länsimaita vastaan. Terrorisminvastaisen toiminnan vuoksi niiden iskukyky on rajallinen, minkä vuoksi iskuhankkeet Euroopassa ovat pääosin yksittäisten radikalisoituneiden henkilöiden tai pienryhmien toteuttamia.

Vierastaistelijailmiö ei todennäköisesti vaikuta merkittävästi Suomen terrorismitilanteeseen lyhyellä aikavälillä. Mikään konfliktialue ei ole muodostunut 2010-luvun Isilin "kalifaattiin" verrattavaksi, merkittäviä määriä länsimaisia vierastaistelijoita houkuttelevaksi kohteeksi. Yksittäisillä terroristijärjestöjen hallitsemille alueelle matkustavilla henkilöillä voi kuitenkin olla merkittävä vaikutus lähtömaassaan sekä radikalisoinnin ja iskukehotusten että matkustuksen fasilitoinnin näkökulmasta.

Äärioikeistolaista terrorismia kannattavat yhteisöt ihannoivat aiempia iskuja

Äärioikeistolaista terrorismia kannattavat verkkoyhteisöt ovat edelleen merkittävässä roolissa isku-uhkan näkökulmasta. Isku-uhkaa aiheuttaville verkostoille on tyypillistä akselerationismin kannattaminen sekä aiempien äärioikeistolaisten terrori-iskujen toteuttajien ihannointi. Suuria uhrimääriä aiheuttaneilla vuosien takaisilla Christchurchin ja Utøyan terrori-iskuilla sekä niihin liittyvällä propagandalla on edelleen symbolinen ja inspiroiva merkitys. Toisaalta viime vuosina äärioikeistolaisia iskuja on länsimaissa ollut verrattain vähän ja niissä on menehtynyt tyypillisesti vain yksittäisiä henkilöitä.

Äärioikeistolaista ideologiaa kannattavien nuorten toteuttaman ideologialla perustellun vakavan väkivallan uhka on kasvanut. Alaikäisillä on tyypillisesti heikko pääsy ampuma-aseisiin ja räjähteisiin, mikä nostaa yksinkertaisten tekovälineiden, kuten teräaseiden roolia. Uhka kohdistuu erityisesti ideologisiksi vastustajiksi katsottuihin henkilöihin, kuten etnisten, uskonnollisten ja seksuaalivähemmistöjen edustajiin sekä poliittisiin päättäjiin. →

Järjestäytynyt äärioikeistoliikehdintä ei aiheuta suoraa terrorismin uhkaa, mutta se voi toimia alustana yksittäisten henkilöiden ja pienryhmien radikalisoitumiselle sekä väkivaltaisen toiminnan suunnittelulle. Väkivaltakyvykkyyttä voidaan kasvattaa esimerkiksi kamppailuharjoituksilla, joihin voi osallistua useita ideologisen väkivallan hyväksyviä henkilöitä.

Äärivasemmistolainen retoriikka on kiristynyt

Äärivasemmistolaisen ja anarkistisen terrorismin uhka länsimaissa on pääosin matala, mutta väkivaltaisen ja sabotaasitoiminnan lisääntymisestä on joitain viitteitä. Äärioikeistolaiseksi miellettyjä kohteita vastaan tehtyjen iskujen lisäksi toiminta Euroopassa kohdistuu myös kriittiseen infrastruktuuriin ja suuryrityksiin. Ympäristö- ja ilmastokysymykset nousevat todennäköisesti nykyistä merkittävämpään rooliin äärivasemmistolaisessa toiminnassa keskipitkällä aikavälillä.

Erityisesti palestiinalaiskysymys on mobilisoinut äärivasemmistolaisia henkilöitä ja verkostoja, mikä on näkynyt länsimaissa myös väkivallantekoina. Tyypillisesti kyse on kuitenkin henkilövahinkoja karttavasta sabotaasista ja ilkivallasta, joka on kohdistunut lähinnä Israelin asevoimiin ja puolustusteollisuuteen kytkeytyviksi katsottuihin tahoihin. Myös Suomessa on havaintoja kiristyneestä äärivasemmistolaisesta retoriikasta sekä palestiinalaiskysymyksen mobilisoivasta vaikutuksesta.

Iran ja PKK näkyvät terrorismin kentällä

Useassa Euroopan maassa on viime vuosina havaittu Iraniin yhdistettyjä iskuhankkeita, jotka ovat kohdistuneet Israeliin ja juutalaisuuteen kytkeytyviin kohteisiin sekä Iranin hallinnon vastustajiin. Tyypillisesti iskuhankkeissa on kiistettävyyden vuoksi käytetty rikollisverkostoja, esimerkiksi Ruotsissa toimivia ryhmiä. Vastaavaa toimintaa Suomen maaperällä ei voida sulkea pois.

Terroristijärjestö Kurdistanin työväenpuolue (PKK) keskittyy Suomessa tukitoimintaan ja sen aiheuttama isku-uhka länsimaissa on matala. PKK:n ja Turkin välillä 2025 käynnistyneen rauhanprosessin vaikutukset järjestön tulevaisuuteen ovat vielä epäselviä.

Nuorten vakavilla väkivaltahankkeilla liittymäpintaa terrorismiin

Yleinen väkivaltakiinnostus on entistä keskeisemmässä roolissa etenkin ääriajatteluun kytkeytyvien nuorten aiheuttaman väkivallan uhkan kohdalla. Riski koskee etenkin haavoittuvassa asemassa olevia nuoria, joille virtuaaliset ääri-ideologioihin kytkeytyvät yhteisöt voivat tarjota tärkeän vertaisryhmän. Yleisestä väkivaltakiinnostuksesta kumpuava radikalisoituminen johtaa todennäköisesti lyhyellä aikavälillä myös vakaviin väkivallantekoihin, kuten koulusurmiin tai joukkoampumisiin. Tällainen toiminta ei tyypillisesti uhkaa kansallista turvallisuutta, mutta vakavimmillaan siinä on liittymäpintaa myös terrorismiin.

Nuorten yleinen väkivaltakiinnostus näkyy myös julkisuutta saaneissa nihilistiseen väkivaltaan kytkeytyvissä yhteisöissä. The Comin ja 764:n kaltaisissa vahvasti verkkoympäristöön painottuvissa ryhmissä yllytetään esimerkiksi itsetuhoisuuteen, seksuaalirikoksiin ja raakaan väkivaltaan. Tyypillisesti sekä yllyttäjät että uhrit ovat nuoria, monesti alaikäisiä. Ajatusmaailmassa on yhtäläisyyksiä äärioikeistolaiseen akselerationismiin, ja ilmiö kytkeytyy ääri-ideologioista kiinnostuneiden nuorten keskuudessa havaittuun yleiseen väkivaltakiinnostukseen. Aatteeltaan nihilistisiä ja väkivaltaista ekstremismiä edustavia verkkoyhteisöjä on joissain länsimaissa luokiteltu terroristijärjestöiksi. ■

Uudet sukupolvet ja teknologia kasvattavat merkitystään terroristisessa toiminnassa

Suojelupoliisin asiantuntijat tarkastelevat seuraavissa skenaarioissa, miten teknologian kehitys, yhteiskunnan polarisaatio ja uudet sukupolvet vaikuttavat terroristisen toiminnan kehitykseen vuoteen 2030 asti. Radikaali-islamistinen ja äärioikeistolainen terrorismi muodostavat suurimman terroriuhkan Suomessa ja Euroopassa.

Tiedustelupalvelut ennakoivat tulevaisuutta osana tiedusteluanalyysia. Näissä tulevaisuusskenaarioissa esitellään terroristisen toiminnan mahdollisia tulevaisuuden kehityskulkuja ja niihin vaikuttavia yhteiskunnallisia muutostekijöitä. Ennakointia vaikeuttaa jossain määrin terroristisen toiminnan ideologisten rajojen hämärtyminen. Skenaariot eivät ole toisiaan poissulkevia.

Radikaali-islamistinen terrorismi muuttuu entistä paikallisemmaksi ja tekijät yhä nuoremmiksi

Uusi sukupolvi on vakiinnuttamassa paikkaansa Euroopan radikaali-islamistisissa toimintaympäristöissä. Yhä useammat radikaali-islamistiseen terrorismiin ja iskuhankkeisiin kytkeytyvistä henkilöistä ovat alaikäisiä tai nuoria aikuisia, jotka ovat syntyneet Euroopassa kaukana konfliktialueilta, eivätkä kytkeydy konkreettisesti ilmiötä edustaviin terroristijärjestöihin. Radikaali-islamistiset pienryhmät ja laajemmat verkostot ovat usein kansainvälisiä, monietnisiä ja niihin kuuluu myös käännynnäisiä.

Radikaali-islamismille keskeiset tapahtumat, kuten syyskuun 11. päivän terrori-iskut vuonna 2001 tai terroristijärjestö Islamilaisen valtion (Isil) kalifaatin julistaminen vuonna 2014 ovat nuorille omakohtaisten muistojen sijaan historiaa, eivätkä ne yksin riitä inspiroimaan väkivaltaista radikalisoitumista tai toimintaa. Nuorten radikalisoitumisessa korostuvat erilaiset oman elämänpiiriin liittyvät teemat ja koetut kipupisteet, joiden kautta maailmanpoliittisia tapahtumia tulkitaan. Vaikka laajemmat kehityskulut ja tapahtumat Euroopan ulkopuolella sekä kansainväliset radikaali-islamistiset toimijat vaikuttavat yksittäisten nuorten radikalisoitumiseen sekä yleiseen terroriuhkaan, uudelle sukupolvelle paikalliset kysymykset ovat radikalisoitumisessa yhä keskeisempiä.

Äärioikeiston järjestäytyminen aiheuttaa turvattomuutta

Kolme merkittävää kehityskulkua korostuu äärioikeiston toiminnan tulevaisuudessa. Ensimmäisenä kehityskulkuna tällä hetkellä pääosin yksittäisistä ihmisistä ja pienryhmistä koostuva väkivaltainen →

äärioikeisto järjestäytyy skenaariossa nykyistä enemmän sekä kasvattaa suorituskykyään ja verkostoituu kansainvälisesti. Tämä voi aiheuttaa turvattomuutta yhteiskunnassa.

Väkivaltaisen äärioikeiston toiminta voi ilmetä ekstremistisinä viharikoksina, esimerkiksi maahanmuuttajiin kohdistuvana systemaattisena häirintänä ja kohdennettuina iskuina yksittäisiä ihmisiä vastaan. Osa äärioikeistolaista ideologiaa kannattavista käyttää selvästi vakavampaa väkivaltaa saadakseen muutoksia aikaan yhteiskunnassa. Terroristista toimintaa kannattavilla henkilöillä ja pienryhmillä on edelleen pyrkimyksenä toteuttaa suurta tuhoa aiheuttavia äärioikeistolaisia terrori-iskuja ideologisiksi vastustajiksi katsomiaan tahoja vastaan.

Toiseksi äärioikeistolaisessa terroristisessa toiminnassa jo tähän saakka tärkeänä kanavana toimineet suljetut väkivaltaiset kansalliset ja kansainväliset verkkoympäristöt tarjoavat äärioikeistolaisille toimijoille jatkossakin mahdollisuuden löytää samanhenkisiä yhteisöjä ja levittää ideologiaa. Huolestuttavaa on se, että väkivaltaisessa toiminnassa, kuten iskuhankkeissa on mukana yhä enemmän alaikäisiä.

Kolmas keskeinen kehityskulku äärioikeiston pitkän aikavälin toiminnassa on muistipolitiikka eli niin sanotun kultaisen menneisyyden ihannointi. Siihen liittyy olennaisesti etnonationalistinen aatemaailma ja sen puitteissa tapahtuva toiminta, kuten äärioikeistolaiset kamppailukerhot sekä autoritaaristen kehityskulkujen edistäminen poliittisten toimijoiden kautta. Kyse on äärioikeistolaisten ajattelumallien sosiaalisen hyväksyttävyyden lisäämisestä yhteiskunnassa.

Äärivasemmiston toimintakenttä laajenee

Äärivasemmistoa inspiroivat globaalit huolenaiheet, kuten ilmastonmuutos, eriarvoisuuden ja kapitalismin vastustaminen sekä vähemmistöjen kokemien epäkohtien jakaminen. Näissä teemoissa se löytää yhä enemmän yhteistä ideologista yhtymäpintaa esimerkiksi radikaalin ilmasto- ja ympäristöliikkeen kanssa. Äärivasemmisto pyrkii laajentamaan toimintakenttäänsä radikalisoimalla länsimaisten yhteiskuntien jaettuja arvoja ja niiden tulkintaa, esimerkiksi tasa-arvon ja antirasismin osalta. Osittain tämän seurauksena äärivasemmistolainen liikehdintä laajenee, samalla kun sen rajat hämärtyvät. Väkivaltaisen aktivismin kohdalla tämä voi vaikeuttaa yksittäisten iskujen määrittelemistä terrorismiksi.

Äärivasemmistolainen liikehdintä on pääosin väkivallatonta, mutta joukossa on kuitenkin yksittäisiä henkilöitä ja pienryhmiä, joilla on halu käyttää aiempaa vakavampia keinoja tavoitteidensa saavuttamiseen. Äärivasemmisto onkin jo tehnyt suuria taloudellisia tappioita aiheuttaneita iskuja kriittiseen infrastruktuuriin esimerkiksi Saksassa. Todennäköisimpiä iskukohteita ovat symbolisiksi mielletyt kohteet ja kriittinen infrastruktuuri. Iskuissa pyritään todennäköisesti välttämään suoria henkilövahinkoja, mutta erityisesti kriittisen infrastruktuurin kohdalla iskut voivat aiheuttaa välillisiä henkilövahinkoja. Yksittäisissä tapauksissa väkivallan kohteiksi voivat valikoitua myös yritysjohtajat, poliitikot ja muut ideologisiksi vihollisiksi koetut henkilöt.

Hallinnonvastainen väkivaltainen liikehdintä nostaa päätään länsimaissa

Hallinnonvastaisuus ei ole noussut yhtä merkittäväksi ilmiöksi Suomessa kuin muualla Euroopassa, ja meillä se ilmenee väkivallattomana. Vaikka ilmiön aiheuttama uhka on tällä hetkellä matala, tilanne voi kääntyä lähivuosina huonompaan suuntaan. Suomessakin ilmiön kehittymiseen ovat vaikuttaneet globaalit tapahtumat ja kriisit, kuten koronapandemia. Ilmiössä keskeistä on nykyisen valtiollisen järjestyksen laillisuuden ja auktoriteetin kyseenalaistaminen suhteessa yksilöiden itsemääräämisoikeuteen.

Yhteiskuntien jakautuminen hyvä- ja huono-osaisiin – ja erityisesti muuttotappiosta sekä siihen kytkeytyvistä lieveilmiöistä kärsivillä paikkakunnilla asuvien katkeruus ja vihamielisyys yhteiskuntaa kohtaan – voi purkautua väkivaltaisena hallinnonvastaisena toimintana, johon ei liity mitään selkeää ideologiaa. Iskujen kohteiksi voi valikoitua esimerkiksi julkisuuden henkilöitä, poliitikkoja, virkamiehiä tai etnisten vähemmistöjen edustajia, mutta myös ennalta arvaamattomia tahoja.

Uusia teknologioita hyödynnetään propagandassa ja iskuvälineinä

Teknologisten innovaatioiden ja niiden sovellusten, kuten tekoälyn käytön yleistyminen vaikuttavat terroristiseen toimintaan. Uusien teknologisten sovellusten kehittyminen aiempaa halvemmiksi ja käyttäjäystävällisemmiksi johtaa niiden hyödyntämiseen terroristisessa toiminnassa, mukaan lukien iskuhankkeissa. Viime vuosina erityisesti Ukrainassa ja eri puolilla Afrikkaa on kehitetty etenkin lennokkeihin liittyviä innovaatioita, jotka ovat levinneet laajempaan käyttöön myös muilla konfliktialueilla. Vaikka yksinkertaiset tekovälineet, kuten teräaseet ja ajoneuvot säilyvät iskuvälineinä jatkossakin, tulevat 3D-aseet tai lennokit todennäköisesti yleistymään iskuhankkeissa länsimaissa tulevina vuosina.

Myös väkivallattomassa terroristisessa toiminnassa on hyödynnetty esimerkiksi tekoälyä ja kryptovaluuttoja. Tekoälyä on hyödynnetty erityisesti propagandan tuottamisessa ja räätälöinnissä erikielisille yleisöille. Kryptovaluutat puolestaan ovat viime vuosina kasvattaneet suosiotaan merkittävästi terroristisen toimijoiden keskuudessa, ja niillä on tärkeä rooli terrorismin rahoituksessa.

Vihamieliset valtiot käyttävät terrorismia poliittisena vaikuttamiskeinona

Terrorismin käyttö valtioiden politiikan vaikuttamiskeinona on lisääntynyt viime vuosina, vaikka valtioiden tuki terroristijärjestöille on ollut merkittävää jo kylmän sodan aikana. Määrällisesti valtioihin yhdistyvä terrorismi on kuitenkin vähäistä ei-valtiollisten toimijoiden harjoittamaan terrorismiin verrattuna. Suurvaltapoliittisen kilpailun ja epävakauden kiihtyessä on todennäköistä, että terrorismin käyttö valtiollisen vaikuttamisen välineenä kasvaa entisestään.

Valtiot voivat hyödyntää terrorismia vaikuttamisen keinona monella tapaa. Valtiot voivat esimerkiksi kohdistaa terroristista toimintaa sisäisiksi tai ulkoisiksi vihollisiksi määriteltyihin tahoihin, tai olla puuttumatta terroristisiten järjestöjen toimintaan tai jopa sallia niiden toiminnan omalla alueellaan. Valtiot voivat myös tukea terroristisia toimijoita omien rajojensa ulkopuolella.

Etenkin kansainvälistä järjestelmää ja voimatasapainoa haastavat valtiot käyttävät aiempaa aktiivisemmin terrorismia sisäpolitiikan sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikan välineenä. Valtiot eivät välttämättä toimi omatoimisesti, vaan voivat käyttää sijaistoimijoita, kuten järjestäytyneitä rikollisryhmiä tai ääriliikkeitä toimintansa välineenä. Sijaistoimijoilla ei yleensä ole tietoa toiminnan todellisista motiiveista tai välttämättä toiminnan tilaajasta.

Tällaisen toiminnan terroristinen luonne määräytyy valtion tavoitteiden kautta. Valtioiden käyttämän tai niihin yhdistyvän terrorismin tarkoituksena voi olla pelon lietsominen tietyissä ihmisryhmissä tai yhteiskunnassa laajemmin, yhteiskunnallisen vastakkainasettelun kiihdyttäminen, tai toiminnan kohteena olevan valtion pakottaminen muuttamaan omaa poliittista toimintaansa terrorismia työkaluna käyttävän valtion etujen mukaiseksi. ■

Asuinalueiden eriytyminen luo uusia kansallisen turvallisuuden uhkia

Segregaatio ei suoraan aiheuta väkivaltaista radikalisoitumista tai katujengien syntymistä, mutta molemmissa ilmiöissä huono-osaisuuden kasautuminen altistaa nuoria verkostojen värväykselle.

Asuinalueiden eriytyminen eli segregaatio on yhteiskuntapoliittisesti haitallinen ilmiö, joka pahimmillaan voi voimistaa tai aiheuttaa uusia kansallisen turvallisuuden uhkia. Eriytyminen tarkoittaa sitä, että eri etniset, sosioekonomiset tai kulttuuriset ryhmät elävät erillään toisistaan tietyillä asuinalueilla tai asuinalueiden sisällä. Eriytyminen on yhteydessä moniin kielteisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin, kuten sosiaaliseen, taloudelliseen ja koulutukselliseen epätasa-arvoon, heikkoon luottamukseen instituutioihin ja erilaisiin turvallisuusongelmiin.

Eriytyminen kytkeytyy suoraan tai epäsuorasti myös sisäisen turvallisuuden ja kansallisen turvallisuuden uhkiin. Suojelupoliisi ja poliisi ovat yhdessä selvittäneet asuinalueiden eriytymisen yhteyttä katujengirikollisuuteen ja väkivaltaiseen radikalisoitumiseen.

Segregaatio ei yksin selitä väkivaltaista radikalisoitumista tai katujengien syntyä

Huono-osaisille asuinalueille on ominaista matala koulutus- ja tulotaso, korkea työttömyysaste, vähäinen sosiaalinen liikkuvuus, suuri vieraskielisen väestön lukumäärä, heikko luottamus instituutioihin sekä korkea rikollisuusaste.

Huono-osaisuuden ja ulkomaalaistaustaisen väestön keskittyminen tietyille suurten kaupunkien asuinalueille lisää katujengien synnylle ja radikalisoitumiselle altistavia tekijöitä. Radikalisoitumiselle altistavat esimerkiksi sosioekonomisesta huono-osaisuudesta seuraavat epäoikeudenmukaisuuden kokemukset ja mielenterveyden ongelmat.

Segregaatio ei suoraan aiheuta katujengien syntymistä tai väkivaltaista radikalisoitumista, mutta huono-osaisuuden kasautuminen altistaa nuoria verkostojen värväykselle. Sekä väkivaltaiset ekstremistit että katujengit rekrytoivat nuoria. Katujengeihin nuoria houkuttelee esimerkiksi rahan ansaitseminen, sosiaalinen status tai elämysten hakeminen. Väkivaltaisesti radikalisoituvat nuoret tyypillisesti etsivät merkitystä elämälleen ja haluavat kuulua samoin ajattelevien ryhmään.

Radikalisoituminen ja verkostoituminen tapahtuvat usein verkkoympäristöissä, erityisesti nuorten ja alaikäisten keskuudessa. Myös erilaiset fyysiset kohtaamispaikat, kuten epävirallliset moskeijat ja rukoushuoneet, vankilat ja harrastuspaikat sekä yksityistilat voivat olla merkityksellisiä radikalisoitumiselle ja siihen liittyvälle verkostoitumiselle. Katujengien rekrytointi tapahtuu tyypillisesti paikallisten sosiaalisten verkostojen kautta, mutta myös tietoverkoissa.

Maahanmuuttajien keskittyminen tietyille alueille voi lisätä heihin kohdistuvaa äärioikeistolaista terrorismia ja viharikoksia, koska väkivaltainen äärioikeisto vastustaa maahanmuuttoa ja siihen liittämiään yhteiskunnallisia haittoja. Väkivaltaisen äärioikeiston ideologiassa korostuu etninen tai valkoisen väestön ylivaltaa korostava ideologia.

Radikaali-islamistisen terrorismin uhka ei kohdistu niille alueille, joilla radikalisoituneet henkilöt asuvat. Radikaali-islamistinen toiminta on Suomessa lähinnä terrorismin tukitoimintaa, kuten propagandan levittämistä ja rahoittamista. Uhkan aiheuttavat yksittäiset toimijat tai pienryhmät. Sen sijaan katujengit heikentävät turvallisuutta nimenomaan paikallisesti.

Luottamuksen puute voi johtaa rinnakkaisyhteiskunnan rakenteisiin

Asukkaiden luottamus yhteiskuntaa ja viranomaisia kohtaan on huono-osaisilla alueilla muita alueita heikompaa. Tämä voi näkyä esimerkiksi niin, että kynnys olla yhteydessä viranomaisiin on korkeampi. Äärimmillään alueille voi syntyä epävirallisia rinnakkaisia rakenteita, jotka huolehtivat esimerkiksi turvallisuudesta. Tällaista kehitystä on nähty Ruotsissa, jossa asuinalueiden eriytyminen on ollut erityisen voimakasta verrattuna muihin Pohjoismaihin. Suomessa eriytyminen on edelleen maltillista, vaikka sosioekonominen tai etninen eriytyminen on joissakin suurissa kaupungeissa lisääntynyt.

Kotiopetuskoulut voivat olla yksi esimerkki rinnakkaisesta rakenteesta. Suojelupoliisissa erityistä huolta aiheuttaa kotiopetuksen suosion nopea kasvu 2020-luvulla sekä epävirallisten kotiopetuskoulujen perustamisen mahdollistava lainsäädäntö. Kotiopetuksessa olevien lasten määrä on lähes kolminkertaistunut vuodesta 2018. Kotiopetuskoulut voivat pitkällä aikavälillä edistää yhteiskunnan eriytymiseen liittyviä turvallisuusuhkia, kuten ekstremististä vaikuttamista lapsiin ja nuoriin. Viranomaisten on erittäin vaikea valvoa kotiopetuksessa ja epävirallisissa kotiopetuskouluissa tapahtuvaa opetusta. Toinen keskeinen riski liittyy valtiolliseen vaikuttamiseen ja pakolaisvakoiluun.

Esimerkiksi Ruotsissa ja Saksassa kotiopetus on kielletty, ja monissa Euroopan maissa sitä on rajoitettu. Suomessa vanhemmilla on oikeus valita lastensa koulu tai päättää heidän ottamisestaan kotiopetukseen. Kotiopetuksen valinneilla perheillä on usein esimerkiksi lapsen terveyteen tai hyvinvointiin liittyviä perusteltuja syitä. Suojelupoliisin huoli liittyykin nimenomaan erilaiseen ääri-ideologiseen vaikuttamiseen, kuten esimerkiksi radikaali-islamistiseen opetukseen ja ulkomaalaisiin toimijoihin.

Kotiopetus voi yleistyessään edelleen lisätä väestöryhmien välistä eriytymistä. Koululla on keskeinen merkitys lasten ja nuorten väkivaltaisen radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyssä. Kotiopetuksessa ja kotiopetuskouluissa opiskelevat jäävät näiden toimenpiteiden ulkopuolelle.

Väestöryhmien eriytyminen avaa mahdollisuuksia vieraiden valtioiden vaikuttamiselle

Väestöryhmien välinen polarisaatio ja vastakkainasettelu on yhteiskunnallinen heikkous, jota erityisesti Venäjä pyrkii hyödyntämään omassa vaikuttamisessaan. Venäjän tavoitteena on voimistaa yhteiskunnallisia jakolinjoja länsimaissa ja lisätä kansalaisten epäluottamusta valtiojohtoon ja viranomaisiin. Segregaation myötä muodostuvat rinnakkaisrakenteet lisäävät vihamielisten valtioiden mahdollisuuksia vaikuttaa eriytyneisiin väestöryhmiin yhteiskunnallisen epävakauden voimistamiseksi.

Vieraat valtiot voivat myös pyrkiä käyttämään katujengien jäseniä tai muita rikollisia sijaistoimijoinaan, joilta tilaavat rahaa vastaan rikoksia valitsemiinsa kohteisiin. Tällainen toiminta voi vaihdella yksittäisen kohteen tiedustelusta aina salamurhiin.

Segregaatiota ehkäistään asuntopolitiikalla ja maahanmuuttajien integroitumisen tuella

Asuinalueiden segregaatiota aiheuttavat, ylläpitävät ja voimistavat muun muassa alueen asuntokanta ja palvelut sekä valikoiva muuttoliike. Pienituloiset ja ulkomaalaistaustaiset asuvat usein alueilla, joilla on paljon vuokra-asuntoja. Pois suuntautuva valikoiva muuttoliike voi johtua esimerkiksi alueella sijaitsevan koulun maineesta tai koetuista sosiaalisista ongelmista.

Pitkällä aikavälillä alueellisen eriytymisen kehityksen kannalta olennaista on, minne kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten ihmisten muuttoliike pääkaupunkiseudulla suuntautuu ja muodostuuko joillekin alueille tiettyjen väestöryhmien erillisiä keskittymiä tai rinnakkaisyhteiskuntia, joissa rikolliset ja terroristiset verkostot sekoittuvat keskenään. ■

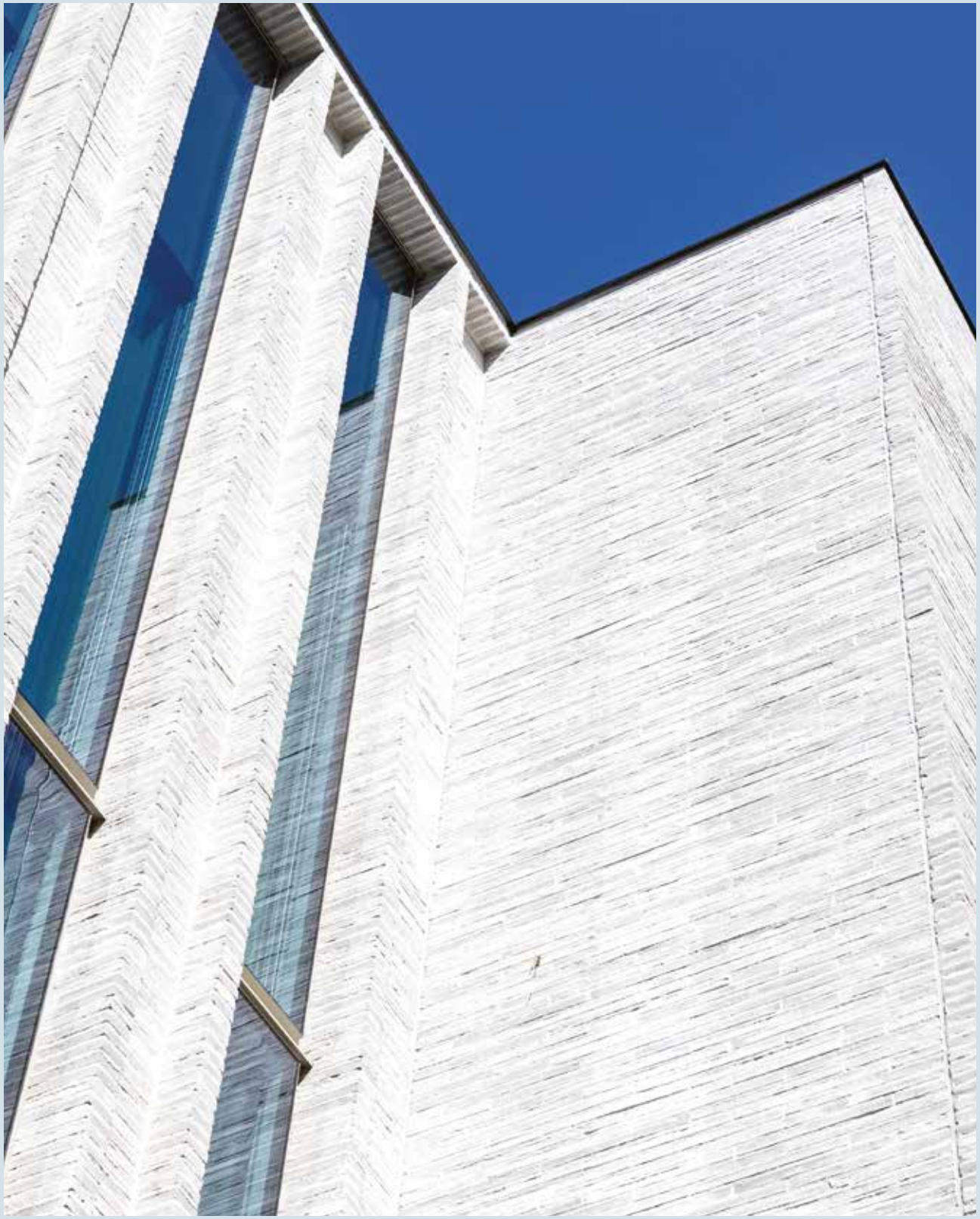

Supon vuosi

Työtä Suomen kansallisen turvallisuuden puolesta tekee yli 570 supolaista. Tiedustelun, vastatiedustelun ja terrorismin torjunnan lisäksi supo tekee myös turvallisuusselvityksiä.

Suojelupoliisin uusi strategia vastaa epävarmaan turvallisuusympäristöön

Turvallisuustilanne on heikentynyt ja geopoliittiset jännitteet kasvavat. Venäjän aggressiivisuus jatkuu, Kiinan vaikutusvalta kasvaa ja Yhdysvaltojen kansainvälinen asema muuttuu. Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen johto joutuu toimimaan entistä monimutkaisemmissa päätöksentekotilanteissa. Tiedustelutiedon kysynnän ja merkityksen kasvu on kansainvälinen suuntaus, joka koskee myös Suomea. Turvallisuusympäristön muutoksiin vastatakseen suojelupoliisi on uudistanut strategiaansa.

Kansallisen turvallisuuden uhkat koskettavat koko valtionhallintoa. Vaikuttavuuden lisääminen edellyttää suojelupoliisilta hyvää asiakastarpeiden ymmärrystä. Suojelupolisiin kansainväliset kumppanuudet ovat avainasemassa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen päätöksenteon tukemisessa ja tiedusteludiplomatian kehittämisessä. Uudet työtavat ja teknologiat, kuten tekoäly, yksityisen sektorin ketteryys, datan määrän kasvu ja digitaalinen jäljitettävyys edellyttävät suojelupoliisilta uudistumiskykyä. Suojelupoliisin toiminta vaatii virtaviivaistamista, uudenlaista ajattelua, asiantuntijuuden hyödyntämistä ja yhtenäistä johtamista. Suojelupoliisin menestymisen edellytys on monipuolisesti osaava ja sitoutunut henkilöstö. ■

Strategian ytimessä on seitsemän avainmuutosta

1. Tiedustelullisuus ohjaa työtämme
2. Ohjaamme tiedonhankintaa kokonaisuutena
3. Suuntaamme kansainvälistä yhteistyötä vaikuttavasti
4. Hyödynnämme teknologiaa tehokkaasti
5. Laadukkaalla johtamisella varmistamme tuloksellisuuden
6. Varmistamme osaamisen ja asiantuntemuksen kehittymisen
7. Siviilitiedustelun ohjaus ja asiakastarpeiden ymmärtäminen tukevat tiedustelun vaikuttavuutta

Käytetty rahoitus tilivuosittain

(miljoonaa euroa)

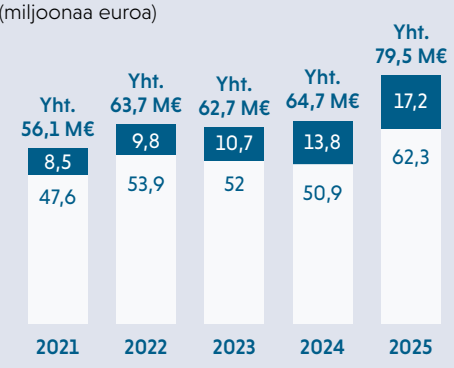

Tilivuoden toteutuneet tuotot

Tilivuonna käytetty talousarviorahoitus (sisältäen edellisvuodelta siirtyneiden määrärahojen käytön)

571 **työntekijää**

Henkilöstön keski-ikä **43,1**

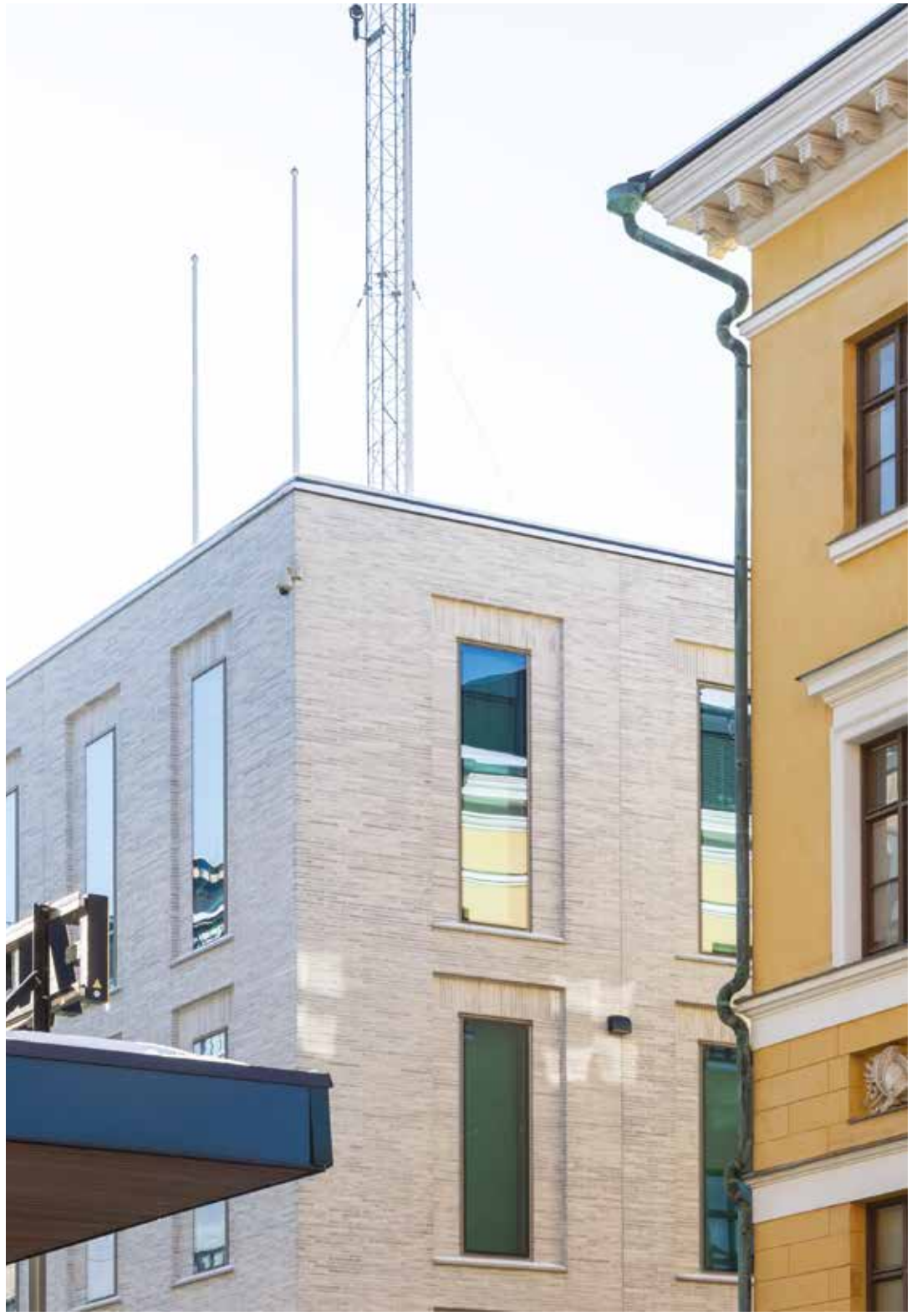

Supolle valmistui Suomen turvallisin talo

Vuonna 2025 suojelupoliisin arkea väritti uuden toimitalon käyttöönotto Helsingin Kaartinkaupungissa. Ensimmäistä kertaa historiansa aikana supo pääsi muuttamaan tiloihin, jotka on suunniteltu tiedustelu- ja turvallisuuspalvelun tarpeita varten. Suomen turvallisimmaksi taloksi kutsuttu rakennus sisältää monia ainutlaatuisia turvallisuusratkaisuja ja erityistiloja, joiden taustalla on vuosien mittainen suunnittelu- ja testaustyö.

"Suomessa ei ole koskaan aikaisemmin tehty tämänlaista rakennusta. Muuntojoustava talo on suunniteltu kestämään aikaa sekä erilaisia tämän hetken ja tulevaisuuden turvallisuusuhkia", kertoo rakennushanketta supossa vetänyt **Harri Sarvanto**.

Rakennuksen arkkitehtuurissa on pyritty tasapainottelemaan yhteisöllisyyden ja supolle ominaisten erittäin tiukkojen tietoturvavaatimusten kanssa. Uusi toimitalo on saanut käyttäjiltään jo positiivista palautetta muun muassa sen hillitystä äänimaisemasta ja hyvästä sisäilmasta.

Supon työntekijät ovat odottaneet uusia työskentelytiloja vuosikymmeniä. Hankkeen suunnittelu aloitettiin vuonna 2015 ja rakennustöihin päästiin vuonna 2022. Ensimmäiset supolaiset muuttivat rakennukseen keväällä 2025. Kymmenen vuotta kestäneen taloprojektin aikana supo on ehtinyt muuttua paljon: viraston henkilöstö on kaksinkertaistunut, suposta tuli tiedustelupalvelu siviilitiedustelulainsäädännön myötä ja Suomi liittyi osaksi Natoa. Muutokset toivat rakennushankkeeseen oman vivahteensa.

"On haastavaa varautua tulevaisuuteen, jota emme tunne. Tietotekniikkaa voi helposti skaalata, mutta sokkelia ei", Sarvanto pohtii.

Huipputurvallisen talon rakentaminen vaati toimialan uhkien huomioimista hankesuunnittelun alusta lähtien. Korkea turvallisuuskulttuuri työmaan arjessa edellytti oppimista ja sitoutumista jokaiselta rakentajalta.

Myös suojelupoliisin oma henkilöstö on osallistunut talon turvallisuuden ja tietoteknisten toiminnallisuuksien suunnitteluun ja toteutukseen poikkeuksellisella tavalla. Ammattitaitoiset tekijät saivat vaativimmatkin tekniset haasteet ratkaistua, vaikka työmäärä oli valtava suhteessa resursseihin.

Kaartin kortteli, jossa suojelupoliisin päärakennus sijaitsee, on yksi Helsingin vanhimmista kortteleista. Korttelin muut rakennukset ovat valtaosin 1800-luvulta. Rakennuksen tiilimuurattu julkisivu sointuu kauniisti ympäröivän klassisen kaupunkikuvan kanssa. Yleensä supon työn onnistumisia ei esitellä julkisesti, mutta tämä rakennushanke on jättänyt näkyvän jäljen keskeiselle paikalle pääkaupungin ytimeen. ■

Suojelupoliisin uusi päämaja sijaitsee Kaartin korttelissa Fabianinkadun varrella. Käyntiosoite on Kaartinkuja 3. Supon naapureina ovat puolustusministeriö ja Puolustusvoimien pääesikunta. Rakennuksen paikalla sijaitsi aiemmin Pääesikunnan toimistorakennus.

140 metriä pitkä

135 000 tiiltä julkisivussa

Rakennuksen sisustusta hallitsee lämmin tammiverhoilu.
Toimitalon arkkitehtuurin on suunnitellut Anttinen Oiva Arkkitehdit.

Turvallisuusselvitysten tekijät kohtaavat suomalaisia kasvotusten

Turvallisuusselvitykset ovat monen suomalaisen läheisin kosketuspinta suojelupoliisiin työhön. Suuri määrä suomalaisia onkin joskus ollut supon kanssa tekemisissä, sillä supon laatimia turvallisuusselvityksiä on voimassa tällä hetkellä yli 225 000 henkilöstä. Valtaosa henkilöturvallisuusselvityksistä vaatii ihmiseltä vain nopean käynnin verkkopalvelussa, mutta joissain tapauksissa supo myös haastattelee selvityksessä olevan henkilön. Viime vuonna supo järjesti yli 900 turvallisuusselvityshaastattelua.

Turvallisuusselvitysosaston työntekijät kohtaavat haastatteluissa laaja-alaisesti ihmisiä eri yhteiskunnan sektoreilta. Joskus tapaaminen supon kanssa voi tuntua jännittävältä, mutta kokemus on lähes poikkeuksetta positiivinen: ovathan haastateltavat yleensä työllistymässä uusiin tehtäviin.

”Kyse on keskustelusta eikä kuulustelusta. Haluamme ymmärtää henkilöiden elämäntilanteita ja esimerkiksi ulkomaansidonnaisuuksia. On aina mukava nähdä, kun ihmiset saavat töitä ja ovat siitä innoissaan”, turvallisuusselvitysosaston tutkija kertoo.

Ulkomaansidonnaisuuksia selvittävä tutkija on työskennellyt supossa lähes viisi vuotta. Ura suojelupoliisissa oli tutkijalle pitkän tähtäimen haave, vaikka tiedustelu- ja turvallisuuspalvelusta hänellä olikin aluksi hämärä kuva.

”Opiskelukavereideni keskuudessa supo vaikutti hienolta työpaikalta. Ennen luulin, että supossa kaikki ovat poliiseja, mutta se ei tietystikään pitänyt paikkansa”, tutkija muistelee.

Tutkijan työ on hyvin vaihtelevaa, sillä haastattelujen lisäksi hän tekee tutkimus- ja analyysityötä laajemmista kehityskuluista. Hän on nähnyt turvallisuusselvitysprosessin viime vuosien kehityksen monesta eri näkökulmasta.

”Pyrimme tarkastelemaan palveluamme aina myös asiakkaiden perspektiivistä. Työotteemme on kehittävä ja mietimme jatkuvasti, voisiko asioita tehdä tehokkaammin. Prosessin käsin tehtäviä työvaiheita onkin vähennetty paljon viime aikoina”, tutkija kertoo.

Elinkeinoelämän kasvava merkitys Suomelle sekä maailmanpoliittinen tilanne näkyvät turvallisuusselvityksissä jokaisena päivänä.

”Murrosteknologiat ja startupit aivan omanlaisella yrityskulttuurillaan ovat erityisesti aiheita, joihin olemme päässeet perehtymään. Tuntuu kiitolliselta saada olla tukemassa ja suojaamassa näiden alojen keskeisiä toimijoita”, hän sanoo.

”Haluamme ymmärtää henkilöiden elämäntilanteita.”

Henkilöturvallisuusselvitykset viime vuosina

2020: 88 349
2021: 90 378
2022: 97 029
2023: 96 413
2024: 114 818
2025: 109 280

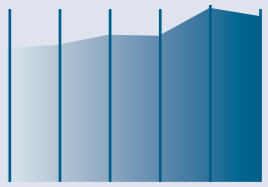

Turvallisuusselvityksiä tehdään henkilöistä, joita ollaan nimittämässä Suomen turvallisuuden tai kansallisen edun kannalta merkitykselliseen tehtävään. Supo tekee myös yritysturvallisuusselvityksiä.

Henkilöturvallisuusselvitykset vuonna 2025

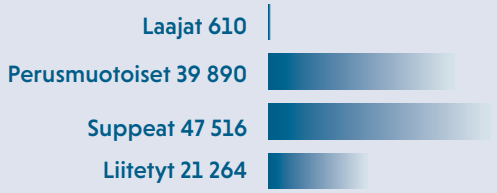

Turvallisuusselvityksen laajuus määrittelee selvityksessä käytetyt tietolähteet. Henkilöstä ei tarvitse aina tehdä uutta selvitystä hänen työtehtäviensä vaihtuessa. Osa turvallisuusselvityksistä liitetään henkilön jo voimassa olevaan selvitykseen.

Kirjalliseen ilmoitukseen johtaneet selvitykset

2,9 % valmistuneista turvallisuusselvityksistä

Suojelupoliisi arvioi turvallisuusselvityksissä esiin tullutta tietoa tapauskohtaisesti. Supo ilmoittaa selvityksen tilaajalle kirjallisena ilmoituksena vain sellaiset tiedot, joilla voi olla merkitystä tehtävän hoitamisen kannalta. Työnantaja päättää vaikuttavatko tiedot esimerkiksi rekrytointiin.

Valmistumisen keskimääräinen kesto

12 arkipäivää

Turvallisuusselvitysten nopea valmistuminen on merkityksellistä niin työntekijöille kuin työnantajille. Suojelupoliisin turvallisuusselvitysten laatu ja valmistumisnopeus ovat eurooppalaisessa vertailussa kärkikastissa. Monissa maissa turvallisuusselvitykset kestävät useita kuukausia.

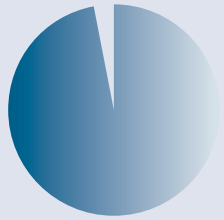

97 %

supon asiakkaista sanoo, että turvallisuusselvitykset lisäävät kansallista turvallisuutta ja oman organisaation toiminnan turvallisuutta.

Supon ulkomaalaislausunnot huomattavassa kasvussa

Suojelupoliisi vaikuttaa ulkomaalaislausunnoilla muun muassa terrorismintorjunnan kohdehenkilöiden karkotusta koskeviin päätöksiin. Suojelupoliisi antaa Maahanmuuttovirastolle lausuntoja oleskelulupia ja kansalaisuutta koskeviin asioihin, jos supo arvioi tietojensa perusteella hakijan voivan vaarantaa kansallista turvallisuutta.

Vuonna 2025 voimaan tulleet ulkomaalaislain muutokset paransivat merkittävästi suojelupoliisin mahdollisuuksia vaikuttaa vakavasti kansallista turvallisuutta vaarantavien henkilöiden oleskeluun Suomessa. Nyt myös henkilön kansainvälisen suojelun asema tai pysyvä oleskelulupa voidaan lakkauttaa henkilön kansalliselle turvallisuudelle aiheuttaman uhkan perusteella. Suojelupoliisi on kehittänyt vahvasti ulkomaalaislausuntoprosessiaan, jotta muun muassa uuden lainsäädännön tuomat mahdollisuudet on voitu hyödyntää tehokkaasti.

53 lausuntoa Maahanmuuttovirastolle kansallista turvallisuutta vaarantavista henkilöistä vuonna 2025.

Supo on käyttänyt lausuntomahdollisuutta aktiivisesti ja annettujen lausuntojen määrä kasvoi viime vuonna huomattavasti aiempiin vuosiin verrattuna. ■

Supon tiedustelu-analyytikoilta vaaditaan rohkeita arvioita

Tiedusteluanalyytikot ovat ammattilaisia mutkikkaiden kokonaisuuksien nopeassa jäsentämisessä. Supon analyysityö ja tiedonhankinta on suunniteltua, mutta osa analyysista elää myös hetkessä ympäröivän maailman tapahtumien mukaan. Tässä työssä ovat yleensä pinnalla pitkälti samat aiheet kuin uutisissakin.

”Aamulla en aina edes osaa aavistaa, mistä iltapäivällä tulen kirjoittamaan raporttia”, kertoo Venäjä-aiheiden parissa työskentelevä supon erikoistutkija.

Suojelupoliisin tiedusteluanalyytikoiden näkökulmasta globaali turvallisuusympäristö on viimeisten vuosien aikana monimutkaistunut. Aktiivisia toimijoita on monella suunnalla eli suppeaankin aiheeseen keskittyvän tutkijan on seurattava maailmaa hyvin kattavasti.

”Shakkia on helpompi selostaa, kun näkee kaikki nappulat”, erikoistutkija kuvailee.

Erilaisia skenaarioita pohditaan ja kirjoitetaankin etukäteen, mutta silti tapahtumat voivat yllättää. Nopeasti kehittyvissä tilanteissa analyysityössä korostuu väärän tiedon suodattaminen.

”Kaikkiin uutistapahtumiin kannattaa suhtautua aluksi skeptisyydellä. Lähes aina merkittävissä tapahtumissa jokin ensivaiheen tieto on väärin ymmärretty tai ylitulkittu. Joskus vaatii rohkeutta suhtautua asioihin maltilla”, hän sanoo.

Epävarmuuden keskellä erikoistutkija kertoo hakevansa pohjaa tiedusteluanalyysiin perinteisimmistä lähteistä, kuten painetuista kirjoista, fysiikan laeista sekä joukkopsykologiasta. Hänen mielestään kansalaistenkin kannattaisi pitää aisoissa tuoreessa uutisvirrassa kellumista ja muistaa varata aikaa myös asioiden pohdinnalle.

Maailmantilanne on näkynyt supossa lisääntyneenä ja syventyneenä viranomaisyhteistyönä sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Suojelupoliisin asiakaskuntaan kuuluu Suomen ylin valtiojohto. Supon asiakkaat tuntevat kansallisen turvallisuuden teemoja erittäin hyvin, mikä analyytikoiden on otettava raporteissaan huomioon. Valtiojohto saa myös valtavan määrän tietoa päivittäin, joten arvioiden täytyy olla tiiviitä. Lyhyesti kirjoittaminen vaatii enemmän aikaa.

”Supon analyysi maailman tapahtumista kiinnostaa asiakkaitamme ja koen, että meitä kuunnellaan. Loogiselle ja kattavalle tarkastelulle löytyy tässä hetkessä hyvin sijaa”, erikoistutkija pohtii.

Tiedustelupalveluna supo tuottaa mahdollisimman paljon raportoitavasta tiedostaan omalla tiedonhankinnallaan, mutta tietoja vaihdetaan runsaasti myös kansainvälisessä yhteistyössä.

Supon tiedusteluraportoinnin tavoitteena on olla tulevaisuuteen katsovaa ja oikea-aikaista. Jo mediassa kertaalleen käsiteltyä tietoa on turha raportoida. Ainutlaatuisen tiedon lisäksi tiedustelulta odotetaan rohkeutta arvioida myös mahdollisia tulevia kehityskulkuja.

”Vuorenvarmasti paikkansa pitävä hyvin yleisluontoinen tiedusteluarvio on erittäin helppo kirjoittaa, mutta siinä ei ole enää mitään lisäarvoa asiakkaalle. Tiedustelussakin on kyettävä näkemään asioiden epätoivottuja kehityksiä ja siedettävä epävarmaa tietoa”, erikoistutkija sanoo. ■

Kansainvälinen kirjeenvaihto

20 000 lähetettyä ja vastaanotettua asiakirjaa supon kansainvälisiltä kumppaneilta.

Suojelupoliisin asiakkaat

Supo selvitti vuonna 2025 keskeisimpien sidosryhmiensä avainhenkilöiltä, miten turvallisuus- ja tiedustelupalvelu on onnistunut yhteistyössä heidän kanssaan ja kuinka suurena organisaatiot pitävät niihin kohdistuvaa tiedustelun ja vaikuttamisen uhkaa.

90 % on tyytyväisiä yhteistyöhön supon kanssa.
Vuonna 2021: **75 %**

44 % pitää organisaatioonsa kohdistuvaa tiedustelun ja vaikuttamisen uhkaa suurena tai erittäin suurena.